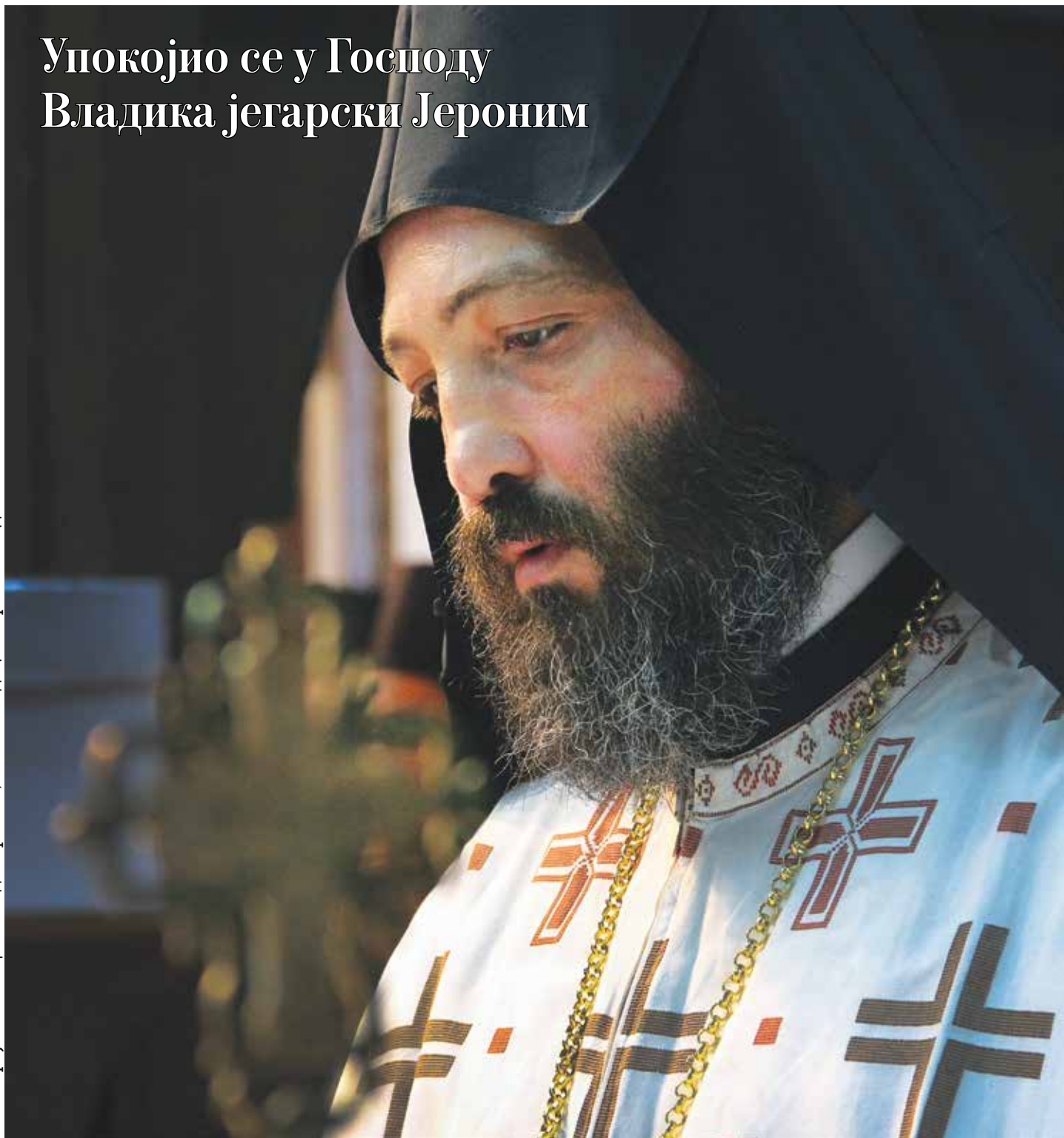

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Упокојио се у Господу Владика јегарски Јероним

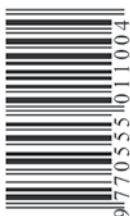

Број 1193   Цена 90 динара   2,5 КМ   1. децембар 2016. године

У овом броју:

| Манастир Светих бесребреника Козме и Дамјана у Врачеву | Задужбине Косова и Метохије | Посета Окружном затвору у Београду | О мисији Цркве на друштвеним маргинама | Вече посвећено Светој краљици Јелени | Градиште – манастир у Паштровићима | Изложба икона или време обнове духа српског народа | Пут у Обећану земљу | Спорт и подвиг (1. Кор. 9, 24–27) | Кајмакчалан – Капија слободе |

ISSN 0555-0114

9 770555 011004

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО

Властита култура не може се стварати негацијом других

По предању, црква је саграђена 1316, од када и датира први траг у сопоћанском Поменику. Већ после Косовског боја, био је потпуно спаљен и уништен, а сама црква обновљена је у другој половини 16. века. Предање каже да се у цркви налази гроб војводе Павла Орловића или неког другог косовског јунака, којем је видала ране на Газиместану Косовка девојка. Исто предање каже да се на том месту налазила болница у којој су лечени рањеници након Боја на Косову. И касније је неколико пута рушена, паљена и пљачкана. У народу је остала прича да црква потиче још из 3. или 4. века... Последњи пут, монаси су овде боравили 1689. године, а 2008. године су, после више од три века, поново дошли у конаке саграђене напорима српске владе. Памти се и 1860. година када је последњи пут обнављана црква. Како кажу, сам Бог је помогао, јер је година била изузетно сушна. Све је пресахло, осим Врачевске реке

Фото: Енциклопедија Рашких предела
(извор: ras.rs/istorija/manastiri/vracevo)

Црква Светих Козме и Дамјана свој садашњи изглед добила је у обнови 1860. године, о чему сведочи и запис у плиткој лепенци изнад јужног портала. Црква је једнобродна грађевина, триконхалне основе са кубетом, споља и изнутра полукружном апсидом, наосом и припратом. Изведена је у комбинацији сиге, облутака и неправилно распоређеног камена. Унутрашњи простор није живописан, са изузетком представе Христа Пантократора у своду припрате. Иконостас је осликала група мајстора из Крушева и Битоља, 1899. године.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1193

2
Манастир Светих бесребреника
Козме и Дамјана у Врачеву

4
Активности Патријарха

6
Упокојио се у Господу Епископ
јегарски Јероним (1969–2016)

8
Саопштење за јавност
после скупа одржаног у граду
Арма (Северна Ирска)

10
Задужбине Косова и Метохије
Епископ Ашанасије (Јевђић)

18
Посета Окружном
затвору у Београду

19
О мисији Цркве
на друштвеним маргинама
С. Круњиковић

20
Вече посвећено
Светој краљици Јелени

21
Градиште – манастир
у Паштровићима
мр Биљана Цинцар Косић

22
Страдање СПЦ у НДХ –
фотомонографија
Данко Стирахинић

24
Изложба икона или време
обнове духа српског народа

26
Живот и рад Еп. Николаја (21)
Свечовек
Радован Биговић

28
Пут у Обећану земљу (слободу)
Проф. др Родољуб Кубај

30
Спорт и подвиг (1. Кор. 9, 24–27)
Проф. др Предраг Драгићиновић

33
Седми међународни симпозион
из систематског богословља

34
Топлички устанак (21. део)
Све се казује плотунима
Анђоније Ђурић

36
Кајмакчалан – Капија слободе
З. Нешић

38
Дани Слоге

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
**Владика јегарски
Јероним Мочевећ (1969–2016)**
Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Круњиковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојно. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC MLKRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavljje.rs; www.pravoslavljje.rs

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић и Снежана Круњиковић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1193. броја Православља, завршена је
у уторак, 28. новембра 2016. године у 11.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Његова Светост Патријарх српски Иринеј у Архиепископији кипарској

На позив Архиепископа Нове Јустинијане и свет Кипра Хризостома II, Патријарх Иринеј је боравио од 9–16. новембра 2016. у званичној посети Кипарској Православној Цркви. Његову Светост и делегацију Српске Православне Цркве коју су чинили Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије, Њ. П. епископи: бачки др Иринеј и жички Јустин, протојереј Дејан Јовановић, јерођакон Ермолај и протођакон Игор Давидовић, на аеродрому у Ларнаки су дочекали Архиепископ Кипра и чланови Светог Синода Цркве Кипра. Сутрадан, 10. новембра, у Цркви Св. Јована Богослова служена је свечана доксологија у присуству архијереја, свештеника и многобројног верног народа пристиглог да поздрави Патријарха Српског. Потом су поглавари две Цркве одржали састанак у Синодику Свете Архиепископије Кипра.

У Митрополији Констанције – Фамагусте

Патријарх Иринеј, провео је други дан свог боравка у слободном делу Митрополије Констанције – Фамагусте у пратњи домаћина Архиепископа Хризостома и чланова САСинода ове Цркве. У седишту Митрополије, Паралимнију, високе госте је дочекао надлежни Митрополит Констанције Василије са свештенством и народом. У Саборној цркви Св. великомученика Георгија служена је свечана доксологија. Митрополит Василије је, између осталог, беседио:

– „Ваша посета је историјска и значајна за свеколико јелинство на Кипру. Ово што се дешава у нашим областима јесте парадигма свецеле историје овог места, како црквене тако и народне. Утеха кипарског јелинизма јесте у томе што се светитељи моле Тројичном Богу да подари мирна времена и слободу свеколиком народу.“ У свом одговору Патријарх Српски је заблагодарио на топлом дочеку и, одговарајући на речи добродошлице, истакао историјску и славну мученичку историју Кипарске Цркве која подражава Цркву Христову. – „Црква се по својој природи свагда борила против неправди и лажи, па мора и страдати. Ко хоће да узме крст Христов мора и страдати, а пут страдања је пут свих православних хришћана“, поручио је Патријарх Иринеј.

У Строволосу

У навечерје празника Св. Јована Златоустог, 12. новембра, у Саборном храму Св. Јована Богослова служено је празнично вечерње у молитвеном присуству Архиепископа Кипра Хризостома II и Патријарха Иринеја.

У недељу, 13. новембра, на имендан и десетогодишњицу архиепископске службе Његовог Блаженства, Архиепископ Хризостом II и Патријарх Иринеј служили су Св. Арх. Литургију у Храму Св. Софије у Строволосу. По завршетку Литургије, Архиепископ кипарски Хризостом II је уручио највише одликовање Цркве Кипра – Орден Св. Варнаве, оснивача и заштитника ове Цркве, предстојатељу СПЦ.

Сутрадан, 14. новембра, Патријарха Иринеја је примио председник Кипра Никос Анастасиадис.

Патријарх српски Иринеј у Москви

На позив Патријарха московског и све Русије Кирила, Патријарх Иринеј, у пратњи Епископа бачког Иринеја, боравио је од 18–23. новембра 2016. у Москви, где је присуствовао свечаностима поводом 70. рођендана предстојатеља Руске Православне Цркве. Чланови делегације СПЦ били су и Архимандрит Исихије, намесник манастира Ковиљ, и ђакон Владимир Руменић.

У Патријаршијској резиденцији Даниловског ставропигијалног манастира Патријарх Иринеј се 19. новембра сусрео са Патријархом све Русије Кирилом. Патријарх Кирил је срдечно поздравио Патријарха Српског, као и његову пратњу. Он је истакао братски карактер односа Руске и Српске Цркве. – То су Цркве које обједињују словенско сродство, култура и језик. Нека би нам Господ помогао да и надаље чувамо своје словенско јединство и да заједнички радимо и на јединству свега Православља, беседио је Патријарх Кирил.

Торжествена Литургија на рођендан Патријарха Кирила

На дан када је Патријарх московски и све Русије Кирил напунио 70 година живота, 20 новембра, у Саборном храму Христа Спаситеља у Москви, заједно с предстојатељима и представницима сестринских Православних Цркава, сабором архијереја и свештенства РПЦ, Патријарх Кирил је одслужио Божанску

Литургију. Поред Патријарха Српског саслуживали су и остали чланови свештене делегације СПЦ: Њ. П. епископи: бачки Иринеј, моравички Антоније, Архимандрит Исихије и протођакон Владимир Руменић.

Свечани скуп

У Сали црквених сабора при Саборној цркви Христа Спаситеља у Москви, 21. новембра одржан је Свечани скуп. Пре овог торжественног сабрања, учесници прославе помолили су се на Божанској Литургији коју је служио протојереј Михаил Рјазанцев уз саслуживање свештеника из Москве. Поглавари и представници сестринских помесних Цркава одржали су говоре уз срдачне поздраве Патријарху Кирилу. Поглавар РПЦ обратио се учесницима, а на крају састанка сви учесници су отпевали „Многаја лета“ Патријарху Кирилу.

Свечани концерт у Сали црквених сабора

На крају свих свечаности, у Сали црквених сабора при Храму Христа Спаситеља у Москви, 22. новембра, је одржан свечани концерт у част 70. рођендана Патријарха Кирила.

На аеродрому Шереметјево, 23. новембра 2016, Патријарха Иринеја и његову пратњу испратили су председник Одељења за спољне везе Московске Патријаршије Митрополит волоколамски Иларион, Епископ воскресенски Сава и други.

Извор: Извор: Руска Православна Црква
(превод – Информативна служба СПЦ)

Упокојио се у Господу Епископ јегарски Јероним (1969–2016)

Са вером и надом у Васкрсење, Епархија бачка обавештава јавност да је 24. новембра 2016. године, нешто после 22 часа, у Господу уснуо Епископ јегарски Јероним, викар Епископа бачког.

Вечан ти спомен, достојни блаженства и незаборавни Владико Јерониме!

Животопис блаженпочившег
Епископа јегарског Јеронима
(Мочевића)

Епископ јегарски Јероним (Мочевић) рођен је у Сарајеву 26. септембра 1969. године, где је завршио основну школу и гимназију. Монашки

постриг је примио на празник Сабора Светог архангела Михаила, 8/21. новембра 1990. године, у Светоархангелском манастиру у Ковиљу. На празник Светог Саве, првог Архиепископа српског, 14/27. јануара 1991. године, рукоположен је у чин јерођакона

руком Епископа бачког Иринеја. Од почетка обнове манастира Ковиља и духовне обнове братства, јерођакон Јероним је дао немерљив допринос обнови богослужења и његовом благољепију, по чему је овај манастир убрзо постао надалеко познат.

Једно време боравио је у манастиру Григоријат на Светој Гори, где се учио светогорском монашком етосу и древном богослужбеном поретку.

У чин архиђакона је рукоположен на манастирску славу, на дан Сабора Светог архангела Гаврила 13/26. јула 1999. године. Дипломирао је на Православном богословском факултету Српске Православне Цркве у Београду 2002. године. У Недељу свих светих, 9/22. јуна 2003. године, Епископ бачки га је рукоположио у чин презвитера у манастиру Ковиљ. По завршеном факултету, уписао се на постдипломске студије на Папском оријенталном институту у Риму, где је 2005. године стекао звање магистра теологије. Бавио се специјалистичким студијама у области литургије. У току пост-

дипломских студија усавршавао је своје знање француског језика у Центру за учење француског језика у Безансону (Француска). У чин архимандрита је рукопроизведен руком Митрополита митилинског Јакова на празник Светог апостола Филипа 2008. године, у Цркви Свете Филотеје у Смирни (Мала Азија). У манастиру Светог пророка Илије у Митилини, на острву Лезвосу у Грчкој, о празнику Светог пророка Илије, Митрополит икоњински Теолипт рукопроизвео га је у духовника. Исте године је завршио на-

предни ниво немачког језика на Универзитету у Бечу. Бавио се изработом докторске дисертације из области литургичког богословља. Говорио је грчки, италијански, француски, руски, немачки и енглески језик.

На редовном пролећном заседању Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве 23. маја 2014. године изабран је за Епископа јегарског, викара Епископа бачког.

Чин хиротоније извршио је Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду, 28. септембра 2014. године. Патријарху су саслуживала двадесет и два епископа, више архимандрита и протојереја, као и девет ђакона.

Епископ Јероним је, живећи у манастиру Ковиљ, као викар Епи-

Саучешће Митрополита волоколамског Илариона поводом упокојења Епископа Јеронима

Председник Одељења спољних црквених веза Московске Патријаршије, Митрополит волоколамски Иларион, упутио је Епископу бачком Иринеју поруку у којој је изразио саучешће поводом престављења Епископа јегарског Јеронима, викарног Епископа Бачке епархије. Текст поруке гласи:

Ваше Преосвештенство, драги Владико!

Са жаљењем сам сазнао за превремену кончину викара Бачке епархије, преосвећеног Епископа јегарског Јеронима, духовног сина, саслужитеља и помоћника Вашег Преосвештенства.

Сећам се својих сусрета са Преосвећеним Владиком, од којих је последњи био у Италији, где смо, заједно с Вама, учествовали у заседању Мешовите комисије за православно-католички дијалог.

Изражавајући Вам дубоко саучешће поводом овог тешког губитка, узносим Свемилошћивом Господу молитве за упокојење новопрестављеног архипастира у насељима праведничким, где нема болести, ни туге, ни уздаха, но где је живот бесконачни.

Вечан му и добар спомен!

С љубављу у Господу

*Председник Одељења спољних црквених веза Московске Патријаршије
Митрополит волоколамски Иларион*

скопа бачког Иринеја, богослужио у многим храмовима Епархије поучавајући верни народ и са својственом му непосредношћу сведочио радост Васкрсења Христова и васкрсења нашег које нам је Господ даровао, којем се надамо и које чекамо.

Извор: Епархија бачка

Међународна Комисија за англиканско-православни теолошки дијалог (ICAOTD):

Саопштење за јавност после скупа одржаног у граду Арма (Северна Ирска)

Превод са енглеског проф. др Бојдан Лубаргић

У име Триједног Бога, са благословом и уз руководство наших Цркава, Међународна Комисија за англиканско-православни теолошки дијалог (ICAOTD) састала се у граду Арма, у Северној Ирској од 23. до 29 септембра 2016. године. Комисија изражава дубоку захвалност за топло и издашно гостопримство које је дијецеза армашка понудила кроз свог првојерарха најчаснијег др Ричарда Кларка, његов клир и народ. Топлу добродошлицу такође је изразио римокатолички бискуп армашки, најчаснији Имон Мартин, као и друге хришћанске вође.

Скуп је започео прославом Свете Литургије православног обреда у катедрали Светог Патрика, у граду Арма. Комисија је позвана да учествује у англиканским богослужењима, како парохиским тако и катедралним, укључујући запамтљиво јутро у парохiji Светог Марка, у Балимору, као и у богатом искуству вечерњег богослужења у катедрали Светог Патрика у Арма. Последњег дана прослављен је празник Светог Михајла и свих ангела, са молитвама које су упућене ангелима ради руковођења у даљем раду.

Комисија је изразила захвалност Архиепископу Роџеру Херфту за његов допринос у својству сапредавајућег, почев од 2009. године; молитвено се сећајући и Високопреосвећеног Митрополита Калистоса диоклијског, сапредавајућег православних, који је нажалост спречен да присуствује. Поздрав је упућен и новим члановима Комисије, који су придружени новом сапредавајућем англиканаца, Архиепископу Ричарду Кларку, и вршитељу дужно-

сти сапредавајућег православних, Високопреосвећеном Митрополиту Серафиму зимбабвеанском, којег је поставио Његова Свесветост Васељенски Патријарх Вартоломеј.

Чланови Комисије су били дубоко свесни присуства Светог Патрика, апостола Ирцима, како током њиховог рада, тако и док су путовали кроз места повезана са благословеним светитељем, укључујући Даунпатрик и Саул. Комисија је наставила рад у духу Светог Патрика, чествованог како у западним Црквама тако и у источним Црквама, док је трагала за дубљим јединством хришћана у сведочењу Јеванђеља Христовог у свету.

Комисија је наставила да развија труд на разумевању људске личности, према начелима постављеним у својој Договореној изјави: *Према образу и подобију Бога: нагом исцупљена антропологија* (Бафало 2015). У овој фази Комисија је почела да развија практичне последице које проистичу из тих теолошких начела, разматрајући сложена етичка питања у разним областима људског живота.

Чланови Комисије су размотрили четири огледа који адресују биоетичка питања. Ти прилози тематизују аспекте контрацепције, абортуса, репродуктивне технологије, истраживања матичних ћелија, пресађивања органа, вештачког одржавања живота, помогнутог умирања и еутаназије. Уследили су раније припремљени одговори англиканских и православних теолога, који су на плононосан начин расправљани у пленарним заседањима.

Огледи који су представљени јесу следећи:

Хришћанска етика и почетак и крај живота: теме за англиканску рефлексију

(Високочасни Роуен Вилијамс)

Одговори: Часни каноник др Сара Роуланд Џонс и протопрезвитер Георгије Драгаш

Биеџичка пишања: транслације и еуџаназија

(Високопреосвећени Митрополит Хризостом китионски)

Одговори: Часни каноник др Џон Жибо и Високопреосвећени Митрополит Серафим зимбабвеански

Прејлед англиканских докумената о пишањима почетака и краја живота

(Часни каноник Филип Хобсон OGS)

Медицинска биеџика: православна хришћанска перспектива за православне хришћане

(Протођакон Василије Андручов)

Одговори: Високочасни Мајкл Луис и отац Валентин Васечко

Комисија ће наставити рад током следећег скупа, заказаног за октобар 2017. године, а домаћин ће бити Англиканска заједница.

Чланови Комисије присутни у Арма:

Митрополит Серафим зимбабвеански (Александријска Патријаршија)

Вршилац дужности православног сапредавајућег

Високочасни др Ричард Кларк (Англиканска црква Ирске)

Англикански сапредавајући

Представници Православне Цркве:

Високочасни отац Александар Хејг (Антиохијска Патријаршија)

Протојереј др Георгије Д. Драгаш (Јерусалимска Патријаршија)

Високочасни др Валентин Васечко (Московска Патријаршија)

Професор др Богдан Лубардић (Српска Патријаршија)

Митрополит трговиштански Нифон (Румунска Патријаршија)

Митрополит китионски Хризостом (Кипарска Црква)

Професор др Милтијадис Константину (Грчка Црква)

Епископ филомелионски Илија (Албанска Црква)

Постање: Господ, Адам и Ева – средњовековна фреска (извор: Јандекс)

Часни отац др Христос Христакис (сасекретар)

Православни чланови Комисије који нису присуствовали скупу:

Митрополит Калист диоклијски (Цариградска Патријаршија)

Протојереј Георгиј Звиададзе (Грузијска Патријаршија)

Високочасни отац Анджеј Минко (Пољска Црква)

Представници Англиканске Цркве:

Часни отац Марк Билиморија (Црква Цејлона)

Високочасни Умберто Маиздегу Гонклавес портоалегријански (Англиканска црква Бразила)

Часни отац Филип Хобсон OGS (Англиканска црква Канаде)

Високочасни Мајкл Луис кипарски и заливски (Епископална црква у Јерусалиму и Средњем истоку)

Високочасни Џон Стројан воришки (Црква Енглеске)

Часни каноник др Сара Роуланд Џонс (Црква у Велсу)

Часни каноник др Питер Сецвик, саветник (Црква у Велсу)

Часни каноник др Џон Жибо (сасекретар)

Часни Нил Вајгерс (Канцеларија Англиканске заједнице [АСО])

Англикански чланови Комисије који нису присуствовали скупу:

Часни каноник Алисон Џојс (Црква Енглеске)

Високочасни Хосам Наум (Епископална Црква у Јерусалиму и Средњем истоку)

Високочасни др Роуен Вилијамс (представник Архиепископа кентербериског)

Реч Епископа Атанасија
на промоцији монографије

Задужбине Косова и Метохије

– 3. допуњено издање –

(61. Међународни
Београдски сајам књига,
28. октобар 2016)

**Св. Новомученицима
Косовометохијским
СТЕФАНУ и ХАРИТОНУ**

– Тропар, глас 3: –

Светлошћу Царства Небеског
земљом ходећи,
Верност Богу крвљу својом
потврдисте,
славном ЛАЗАРУ се придружисте,
кротки јагањци Јагњета Христа,
СТЕФАНЕ и ХАРИТОНЕ,
Новомученици Косовометохијски,
мир и покајање свету испросите
и свима нама велику милост.

Косово заслужује да се о њему говори стојећи.
Као човеку сломљеног врата и нездравих но-
гу, молим да ми дозволите да вечерас гово-
рим седећи.¹

Треба да говорим о овој Књизи, на којој сам ра-
дио три пута до сада (а написао сам и низ других ма-
њих књига и текстова и објавио и објављивао колико до
јуче). Међутим, откако ми је јављено да ћу учество-
вати на овој промоцији, у недоумици сам шта да
кажем, јер имам толико тога на уму, срцу и души,
што и не може да стане не у једну, него ни у многе
књиге, па ћу уз ову књигу и о томе рећи неку реч.
Јер трагедија Косова и даље траје.

О овој књизи – чули смо већ њен садржај и зна-
чај, укратко ћу само понешто поновити. Прво ње-
но издање спремљено је 1986. године, појавило се
1987. г. – дакле пре С. Милошевића, и имало је 800

¹ Од своје 20. године ево до скоро осамдесете бавим се, тј. жи-
вим и страдам драмом и трагедијом наше Косовске Голготе.
Био сам и боравао на Косову и Метохији, тамо војску служио,
путеве градио, често посећивао наш Народ и Светиње, служе-
ћи њима и у њима, и делећи горку нам заједничку судбину, као
што је, на пример, било паљење Пећске Патријаршије лицем у
Недељу Православља 1981. године, па бројне Шиптарске побу-
не, почев од 1968. г., и поменуте 1981. и 1990. г., уз њихова ди-
вљачка рушења и паљења, пљачкања и убијања и Српског живља
и Црквенонародних нам Светиња, у време бомбардовања и по-
сле тога доласка НАТО-окупације и, у присуству НАТО, арнаут-
ског дивљања и пљачкања 1999. г. и Погрома 2004. г. и надаље
после тога до данас. Јер долазак НАТО-војске и Међународног
протектората на Космет није донео ни мир ни слободу Србима
ни Српској Цркви и Светињама. О свему томе сам као сведок
и очевидац писао и сведочио од Београда до Вашингтона, како
се види и у овој монументалној Књизи *Сјоменику*, која је своје-
врсна реплика оног *Косовској Шуби* који подиже Свети Деспот
Стефан Високи Српској Косовској Голготи на крвавом Пољу Ко-
сову, где и данас цветају Црвени Божури и лије се невина крв
Српске Јагњад.

страна (књига тешка 4 килограма). Друго издање, на
енглеском језику, изашло је прошле године, са но-
вим материјалима, има 1008 страница (5 кг), и ту је
највише урадио Владика Максим Западноамерич-
ки, који је требао бити вечерас овде на промоцији,
а с њим је и професор Батаковић, кога смо чули ма-
лопре. Ово 3. доста допуњено издање новим прило-
зима о новим српским страдањима на Косову и Ме-
тохији, има 1120 страна (6 кг). Свако од три издања
ове капиталне Монографије, монументални је *Сјо-
меник њрејун докуменаша* о Српском Хришћанском
карактеру Косова и Метохије. Књига, уосталом, но-
си поднаслов: *Сјоменици и Знамења Српској народа*
на Косову и Метохији.

На *првом* издању књиге радило је 40 врхунских
стручњака, академика, професора, историчара,
уметника, Декан и професори Богословског факул-
тета СПЦркве, на челу са тада Епископом и потом
Патријархом Свјатјејшим Павлом, Божијим чове-
ком, који је провео 33 Христове године на Косову
и Метохији, и тамо апостолски пастирствовао, под-
носећи свакојаке муке и малтретирања, директне
шамаре и ударце шиптарских насилника и пљач-
каша, познатих сквргнителиа и рушитеља Хришћан-
ских Православних Светиња, Задужбина Српских
владара, Патријараха и Епископа, свега Српског
Православног Народа кроз векове, од 12. до 20. ве-
ка. И све то у присуству, бољерећи са учешћем та-
дашњих комунистичких власти несрећне и за Србе
тиранске комунистичке Југославије, у којој је један
Шиптар, песник, члан ЦеКа, „певао“ како „не може
да живи у сенци Кубетâ“, мислећи на Српске Свети-
ње – Задужбине, каквих је мало у читавој светској
културној баштини.

Та насиља, плачке, скрнављења, рушења и убијања Срба после вишевековне турске окупације и затим током ратова за ослобођење Косова и новог ропства под Аустро-Немачком окупацијом и Шиптарским злочинима током 1. светског рата, нарочито су се умножила под нацифашистичком окупацијом у 2. светском рату 1941–45. г., и онда су настављена под њиховим наследницима Комунистима, вође којих су били ондашње власти србомрзца Тита,² они које је малопре поменуо Митрополит Амфилохије – Црногорци Мугоша, Звицер, Јовићевић – све издајник до издајника. Ове су у тиранисању недужних Срба и даљем скрнављењу, плачкању и девастирању Српских Црква и Манастира, и не мање српских домова и имовине, ускоро на Кос-Мету наследили нови властодршци Шиптари, дојучерашњи *балисти*, тј. *фашисти*, сада пресвучени у Титове комунисте.

Страдање под Шиптарима Фадил-Хоцом и осталима почело је управо у време кад је за Владика на Косову и Метохији дошао Павле Стојчевић, Србин избеглица из злогласне Хрватске Ендехазije, који је биран за Епископа у Призрену 1955. године, и онда је до избора за Патријарха 1990. г. сваке године слао или подносио детаљне *Извештаје* Св. Синоду и Сабору у Београду о страдању Српског Народа и његових Светиња од комунистичких власти и Шиптарских лопова, насилника и плачкаша (а Шиптари „Косовари“ су, нажалост, били и остали махом такви) широм поробљеног Косова, чега сам био сведок и ја лично. Бројна од тих потресних докумената унета су у ову Књигу, као наставак ранијих сведочанстава о страдању Православног Живља и Светиња – Црква и Манастира у Старој Србији (нпр. познати „Плач *Стиаре Србије*“ дечанског игумана Серафима Ристића из 19. века), како се вековима звала ова класична Српска област. Владика Павле је, са Деканом Богословског факултета, окупио 40 учених људи – академика, професора, историчара, уметника, песника и састанци су држани у Патријаршији и Академији наука, где се договарало и радило на тој монументалној књизи. Посебну заслугу имао је покојни Живорад Стојковић, уредник издања ове књиге, којој сам ја био одговорни уредник, а Патријарх Павле председник Издавачког одбора и покровитељ издања.

Новац за издање књиге скупљали смо претплатом (коштала је око 30.000 долара), а кад је књига коначно изашла, знате ли шта су ондашње комунистичке власти нашле као главну примедбу књизи?! Пошто смо у књигу унели имена приложника и претплатника, комунисти Титићи су напали тај списак: „Зашто су унета имена тог и тог Србина из емиграције, ако је тај некад био четник, или не знам шта?“³ Ко-

мунистичке власти бавиле су се, дакле, подноктицама, а не стварним проблемом Српске Области *Косова и Метохије*, коју Шиптари зову само „*Kosova*“, што је фалсификат за изворни назив „Косово Поље“, тј. поље где живе велика јата *ишице коса*.⁴

Појава у овој години двеју књига *Задужбине Косова*, на енглеском и српском, свакако је нова и значајна етапа у борби за спас Српског Косова и Метохије, али бојим се, и то ћу да кажем – а ви схватите то како хоћете, а нисам сигуран да ће сви добро то да схвате – да је почело са овим и оваквим, погоршаним стањем за Србе на Косову и Метохији управо доласком несрећног Милошевића. Тај осиони диктатор првенствено над Србима, с циљем да продужи век умирућем комунизму у распадујућој се (већ од Титовог Устава 1974. г.) *Тујославији*, кренуо је у нешто, што није било патриотско, него партијско и недржавничко, нешто мутно и никоме јасно, „к’о гуска у маглу“, простонародски речено. Уместо да је, рецимо, као што је био започео, али само у 3 села код Вучитрна, да законски претреса по Космету села и долове, као и предузећа и установе (које су у међувремену прешле искључиво у шиптарске руке),⁵ правно-економски и безбедоносно, као што треба да ради правна држава, и тамо је нашао огроман новац и оружје по кућама Шиптара – он је кренуо у репресије полицијске, па потом и војне, што су шиптарске мафије и плаћени страни лоби вешто искористили да подстакну и подрже оружане шиптарске банде, попут УЧЕКА, и да тако навуче аме-

ци за, настало за Србе, трагично стање на Косову и Метохији, убрзо су избацили назив *Метохија*, а оставили само *Косово*, да се тако не чује да је та Српска област била уствари *МЕТОСИ* = владарска *завештања* наших великих Манастира, како показују и Манастирске *Повеље* из Средњег века, унете у ову монографију! Комунисти, који су званично на Скупштини 5. маја 1945. г. забранили повратак прогнаних током окупације 100.000 Срба, и такође убрзо забранили називање Арнаута *Шиптари*, иако је то национално име тог народа, и наметнули страни (италијански) назив „Албанци“ – да се тако чује да на Космету живе „Албанци“, те да Космет тако припада „Великој Албанији“ – иако је њихов изворни национални назив одувек, и данас, само „*Шиптари*“, i SHQIPRIA=Шиптарџија за матичну им земљу!

⁴ Отиђите и данас у *Грачаницу* – име Манастира и краја долази од птице *кос=працац*, како се у српском језику још назива птица *кос* – да видите и чујете јата тих птица како даноноћно лете и цвркућу! Колико још у Српским земљама има места са именом *Грачаница* и *Грацац* (Гацко у Херцеговини, Црква више Ваљева, место у Босни између Тузле и Добоја, село између Краљева и Врњачке Бање, Грацац у Лици).

⁵ Као што су Шиптари, у међувремену, протерали са Космета скоро све војне гарнизоне (осим Приштине и Призрена), па су тек двојица способних и утицајних Срба пред НАТО-бомбардовање довели тенковски пук из Ваљева у Таковицу, и са њиме је војска Србије одолела земној инвазији НАТО-а, док није „Храбри Слоба“ потписао капитулацију у Куманову 10. маја 1999. г., не схватајући да је за место те капитулације изабрано баш Куманово, јер је на Куманову Косово ослобођено 1912. г. А Шиптари на југу Србије и даље говоре о „Прешевској долини“ (иако такав назив не постоји за Пчињски округ), јер тиме алудирају да је Србија до Ристовца, тј. она из доба Берлинског конгреса. А како ствари са данашњом властима у Србији стоје, Србија ће се ускоро свести на Београдски пашалук!

² М. Крлежа је рекао: „Тито је урадио праву ствар кад је Србима одузео Косово!“ А и сâм српски крвник Тито је рекао Мештровићу: „Уназидо сам Србе, за сто година неће дићи главу“ (по сведочењу Мештровићевог сина у „Мемоарима“).

³ Власти Титове комунистичке СФРЈ, које су и биле главни крив-

ричко-натоовско варварско тромесечно бомбардовање недужног Народа и Светиња по Космету и широм Србије.⁶

Нажалост, бојим се да и овај режим у Србији, после Милошевића, који је кренуо са Тадићем, па онда са Дачићем, и сада са Вучићем, не ради ништа битно државноправно и економски и безбедоносно на Косову и око Косова. Господо, морам то да кажем, ево као први пример: Зар је „Канцеларија за Косово и Метохију“ одговор Србије на стање на Косову? Зашто није макар Министарство? А било је раније Министарство. Свака част овоме човеку (присутном Ђурићу), али се изгледа све свело мање-више на једну Канцеларију, као што је и Канцеларија за тамо неке верске заједнице. Сада све више избија на површину трагично стање са овом буквалном НАТО-Шиптарском окупацију Космета! Знало се то поодавно куда води ова еврослинава „Еурополитика“! Јер наше власти само трубе: „Хоћемо у Европу!“ Ја се, и не само ја, од почетка питам: Коју то Европу? Само папагајски понављају: „Хоћемо у Европу! Тамо су најбољи!“⁷ Јесу ли то они који су нас колико јуче здушно бомбардовали? И који држе Србе окупирани на сопственој матичној земљи? – као да су Срби на Косову и Метохији избеглице – или добеглице однекле!?!⁸

Пре ове промоције била је овде промоција часописа „Даница“, па је поменуто отварање обновљене Призренске Богословије, где је овде присутни Владика Теодосије уложио огроман труд и рад, што је почело са Светим Патријархом Павлом, а што је покушао да саботира несрећни Марко Радосављевић, некадашњи Артемије, који је, нажалост, из редова Цркве издајник Косова. Њему је давала паре Олбрајтова да створи такозвани српски „Национални савет“, а уствари да замаже очи Србима да мисле да ће под НАТО-ом и Шиптарима имати тобож неку „унутрашњу самоуправу“! Као што сада говоре, видим то и предвиђам, да је тзв. ЗСО=„Заједница српских

општина“ само замајавање јадних Срба, својеврсно „завођење за Голеш планину“. То је моје уверење и предвиђање. Јер, узмимо само једну чињеницу: Зашто нема ниједне ЗСО за Метохију?! А има Српских села, и осталих у својим домовима Срба и Срба повратника, у Метохији (Гораждевац, Бело Поље код Пећи и села изнад Пећи, Осојани и друга села око Клине, и исто није Црколез, Бања и Суво грло, па Велика Хоча, и села у Подрими, око Призрена, у Средачкој и Сиринићкој Жупи; па још других необухваћених у Поморављу, Новом Брду, око Косовске Каменице)! Шта је са Липљаном и селима јужније, где је до *Појрома* било најмање 6.000 Срба? Шта да кажемо после тога кад је Вучић присилио људе на северу, од Митровице до Лешка и Зубиног Потока, у 4 чисто Српске Општине, да насилно гласају, да би он те 4 Српске Општине, са око 70. 000 Срба и на простору преко 65 километара, од моста на Ибру до Јариња близу Рашке, поклонили на длану злочинцу Тачију?! Направили су, веле, „интегрисане граничне прелазе“, а то су уствари праве државне граница између Србије и „државе Косова“! (Такве „интегрисане границе“ су, на пример, између Црне Горе и Албаније у месту Владимир испред Скадра, где је гранична полиција и Црне Горе и Албаније у једном истом контејнеру, само су два прозора: на једном дајеш пасош, а на другом ти га враћају!). И какви ће још бити захтеви и ултиматуми те фамозне „Европске заједнице“ према Србији да се „регулишу односи“ Београда и Приштине?! Снобови „Европски“, „Еврослинавци“, како их неко с правом назива, не виде да смо ми на својој матичној земљи окупирани од НАТО-армаде и овакве „Европе“, која је већином признала ту псевдо-државу, „другу Албанију“ на земљи једне суверене државе каква је Србија (ако је још таква, са оваквом влашћу!?), државом чланицом UN, која није то од јуче, нити нам је тај суверенитет дала Европа!

Кад је недавно, пре доласка нашег Св. Архијерејског Сабора на заседање у Пећ и Призрен, поводом обнове зградџе Призренске Богословије, а обновљене су благодарећи труду Владике Теодосија и још живе и присутне Цркве Српске на Косову и Метохији, и делом добрих људи – међу њима су предначили Норвежани – био сам у Бриселу сведок и седео уз Каи Еиде, тако се зове тај честити човек који је био послан од Европе да провери постоје ли на Косову *стандарди*, да би се на основу тога доделио *стаишус* тзв. „самосталном Косову“, он је јасно видео и поднео јасан извештај: „Не постоје *стандарди*, да би се доделио *стаишус*“ – али је лицемерна Европа игнорисала тај непристрасни извештај са лица места, и Шиптарској самопроглашеној „држави“, чије су власти углавном састављене од до јуче злочинаца из УЧЕКА, дала *стаишус*. Стандарди нису постојали, нити данас постоје на Косову и Метохији – у окупираној Српској Покрајини. Дакле, Норвежани су помагали обнову спаљених у шиптарском *Појрому* 2004. године зградџе Призренске Богословије.

⁶ Знате ли из тога времена један истинити догађај. Зауоставља српски саобраћајцац Шиптара, а овај му даје документа. Не, каже саобраћајцац, него отвори ову касету напред. Овај отвори, кад у њој пиштољ! Шта је то?, пита саобраћајцац. – Ђудим, друг миљци! (Каже „Ђудим“, јер Шиптари немају оно се код повратних глагола). Полицајац му каже: Отвори гепек! – кад тамо пушка! – Шта је то? – Ђудим, друг миљци. – Ајде, вози ме кући, вели он шоферу. – Немој, друг миљци, молим ти ко Бог. Ти ћудиш! Тј. чудићеш се ти шта ће се наћи код куће? Нажалост, тако је било, тако је и данас. Шиптари су пуни оружја, као и муслимани у Босни. Зато прете нападом на Републику Српску.

⁷ Недавна изјава Вучића.

⁸ Било је добеглица Срба из Враке код Скадра које су Албанци отуда протерали (иако су били на својим вековним огњиштима), па их је, после дугог оклевања, Милошевић сместио у мања новоподигнута насеља: једно у Метохији јужно од Дечана, а друго у Дутој Пољани код Вучитрне, али су их Шиптари, међу првим тамошњим Србима, протерали, а пре и после тога, и до данас, на њихово место насељавају своје добеглице из Албаније! Као што Турска насељава Турке муслимане из Турске у окупирани северни део Православног Кипра. И као што сада муслиманске власти по Босни насељавају муслимане Арапе!

Том приликом сам у Призрену разговарао са Амбасадорком Француске, без преводиоца, на француском, у обновљеној трпезарији, и љубазно јој рекао: „Добро сте дошли, господо из Европе, овде у Европу, у ово срце Европе!“ Госпођа је надмено одговорила: „Ви нисте Европа!“ — „Госпођо, а шта је Европа?“ — питао сам је. — „Зар само онај полу-месец на северозападу?“ И додао: — „Европа је, госпођо, *Девојка великих крујних очију* од Урала до Гибралтара, то је одувек, па и данас, била и остала Европа!“ — „Не, не“, вели она, „ви нисте Европа!“ Хтедох да кажем: „Кад смо ми били Европа, ви сте још били на дрвећу!“ — али ипак, не рекох, јер коме да кажеш?! У врата глувога колико хоћеш куцај! — каже наша народна мудрост.

Лаж је, обмана је, звечка, благо речено, којом детету звецкамо кад плаче, прича о оваквој Европи. Која Европа? — ја се увек питам, јер сам био и живео у Европи пуне 4 године и посећивао је много пута. Ова Европа, коју Америка вуче за нос да ради шта год та светска империја захте, а онда, кад не успеју, него крв и нове сукобе донесу — лакејски стурају кривицу једни на друге, и за своје неуспехе, за своја неуспела наметнута нам решења окривљују нас на Балкану! Питамо се, такође: Зашто је, господо, на Косово доведена ЕУЛЕКС-полиција европска, кад је УНМИК-полиција била ипак боља, и могао си како-тако да апелујеш на Савет безбедности УН због шиптарског насиља и неправди! Ја сам одмах по *Појрому* 2004. г. ушао у спаљени Манастир Девич благодарећи америчком УНМИК-полицајцу из Митровице и снимио и исто вече 20. марта 2004. г. објавио страхоте пљачке и пожара Шиптарског у том *Појорому*. Са ЕУЛЕКС-ом то не бих могао урадити. Доведен је ЕУЛЕКС, који не штити Српску рају од познатог вековног насиља и неправди безбожних Шиптара, нити води било какав судски поступак против убица, пљачкаша и зулумћара, — као што је бивало у турска времена! НАТО и ЕУ Заједница су дошли на Косово под изговором „да заведу мир, правду и слободу“, а донели су само „крв и огањ и мач“, што каже Апокалипсис. Дошли су, уствари, да нам окупирају и одузму Косово! (Јер, ако није тако, шта им значи и зашто уопште постоји америчка војна база *БОНДСТИЛ* /име је по једном америчком окупаторском официру погинулом у Вијетнаму! / на запоседнутом, без питања и дозволе, српском селу Сојеву између Урошевца и Витине)?

И отворено ћу рећи: Боље је чак било да смо остали под окупацијом НАТО-а него што радимо ово што наше власти раде — да се удварају Европи, а она нам узима Косово и Метохију! Шиптари су побеснели; какве све услове нам не постављају, са сагласношћу Европе, и оно што су им из Европе дозволили. Шта је са фамозним „Ахтисаријевим планом“ уопште, и посебно са статусом Српске Цркве? Узмемо само пример — нова недовршена Црква Светог Спаса усред Приштине. У Приштини је до Турака било

тринаест Цркава. На темељима три Српске Цркве тамо су подигнуте џамије, које и данас стоје. Остала нам је само Црква Светог Николе, и њу су Шиптари у своме бесу спалили и минирали! Колико су још наших Цркава и Манастира порушили, минирали, разорили — булдожерима црквишта сравнили са земљом!? О томе сведочи ова монументална *Сиомен Књиџа*, са подацима и неоспоривим документима о Светињама Српским Православним од Средњег века до данас. Са доласком НАТО-окупатора порушено је преко 150 Православних Цркава и Манастира, и за 3 дана *Појрома* 2004. године, још 35!

После много молби и тражења, дали су нашој Цркви званично дозволу, уз сагласност и ЕЗ, да се обнови мала Црква Св. Николе у комплексу Манастира Светих Арханђела код Призрена (од чијег је клесаног камена са уписаним крстовима Синан паша Арнаут градио џамију у центру Призрена, и Срби је нису по ослобођењу Косова и Метохије дирали ни рушили!). И сад су, изненада, необјашњиво зашто, власти из Приштине забранили ту обнову, не велике Цркве Манастира Арханђела, већ мале Светониколске Цркве у порти тог Манастира! Ни у турска времена није било таквог безакоња и безправља, и насиља, и самовоље. И све то Европа види, и зна, и ништа не предузима! Само нам поставља нове и теже услове! Докле то понижавање једног Хришћанског и културног Европског народа?!⁹ Дотле, док будемо имали овакву полтронску власт, партијску а не патриотску и истински државничку! И нека нам та власт не помиње своје фамозне окторисане „изборе“, толико пута понављане и опетоване, на којима овај јадни народ у резултату добија — „опет то, само мало друкчије“!

Ко се од прогнаних Срба вратио мирно у своје домове и на своја вековна огњишта на окупирани Космет? И ко је опстао спокојно кад се вратио? Хоће и покушавају да се врате јадни Срби у Метохију. И питам ту „Канцеларију за Косово и Метохију“: Зашто нема, није предвиђена ни једна Заједница Српских Општина на терену Метохије? А имамо тамо Српских села, иако су десеткована! Јесмо ли се одрекли Метохије — те најплодније области у свим Српским Земљама? Бојим се да наше власти играју игру коју како Европа хоће и намеће — да нас доведу дотле да ми са нашим оваквим учешћем изручимо Шиптарима Косово *на шањиру*, и признамо ову окупацију! Одмах се знало, ја сам то знао, а верујем да су знали и стручњаци, да постоје огромне наслаге угља на Косову. Испод угља је нафта, господо, и то знају Американци. И онда су дошли, такви као што је Кушнер, као што је Олбрајтова, или овај генерал НАТО-а, Кларк, и они ће сада да буду бизнисмени који ће

⁹ Премијер Вучић мало па мало често изјављује: „Желимо да будемо део ЕУ, јер желимо да будемо део најбољих!“ А ти „најбољи“ су Енглез Блер и Аустријанац Гузенбауер, који су нас здушно бомбардовали, а Вучић их узима за своје саветнике! „Алал вера“ — и њему и њима!

да експлоатишу српско благо Косова! Видимо, на реду је и Трепча, која је углавном на северу Косова. А Дачић и Вучић су својим „изборима“ као на длану изручили север Косова злочинцу Тачију! Хоће ли Хаг и Европа сада судити Тачија и осталу криминалну мафију за злочине као што је позната трговина људским органима из фамозне „жуте куће“? Каква срамота за познату господу „просвећене Европејце“ у 20. и 21. веку!

То је слика те фамозне Европе! То је слика коју Америка намеће јадној и несрећној Европи. И зато, прво да се питамо: Која је то Европа у коју срљамо пошто-пото? Провео сам четири године у Европи, и поштујем Европу, али коју и какву? Знате шта ми кажу људи честити – у Европи и у Америци – а има их и таквих? Владико, ко нас пита овде у Америци, или овде у Европи? Ко пита за било шта стварне Европљане и Американце? Има честитих људи међу Италијанима, Французима, Норвежанима, па и међу Немцима, и Американцима, али ко пита те људе? Господин професор Батаковић је претходно поменуо колико људи у свету пишу данас о Косову. Има их поштених и честитих, и сагледавају истину и пишу о Косову, и о „срамном рату за мафијашку државу“! И шта бива потом? Но, шта да радимо?!

Боримо се, и борићемо се, ипак, за Свето Српско Косово и Метохију, за Светиње њихове и наше – вековне Свесрпске и Свеправославне Споменике и Знамења. И пре свега за наш напаћени Народ на тој матичној Српској Земљи. Али немојмо да будемо наивни да ће то бити лако са оваквом капитулантском дипломатијом, са овом и оваквом званичном Европом, која нас је здушно и злодушно бомбардовала, на челу са манијаком Клинтоним и оним земљама које су потом признале НАТО-Шиптарску окупацију, и даљи незауостављени терор над Српским народом и Светињама његовим!

Милошевић је у своје време кренуо да даје отпор таквој Европи и Америци. Уствари је ту Српска војска дала стварни отпор, а не он. Многи његови тада на власти били су корумпирани. Шлепери оружја су продавани Шиптарима из Милошевићеве Србије. И радио је тај несрећни стар-млади комуниста, оно што морам да кажем, по савести људској и хришћанској: упрљао је Свету Српску земљу превозећи у шлеперима лешеве, из којих је капала крв! А крв, по Светом Писму, прља земљу! Упрљао нам је, осииони несрећник и издајник, ову Свету Земљу, то-

На сликама: Црква Богородичина из Муштутишта (савремена Грачаница, из 1315. г.); са леве стране несрушена, и слика рушевине те Цркве (са десне стране).

лико натопљену нашом патриотском, родољубивом крвљу. Нисмо имали, нажалост ни данас немамо, заиста патриотске власти, него похлепне каријеристе, незасите партијске власти. Али, по народној мудрости: „стрпљен – спасен“. Трпимо, и трпећемо. А последња је ипак Божија.

Урадили смо и радимо као Божји, Хришћански, Светосавски и Светолазаревски народ много. И радићемо и даље. Образ су нам осветлали ови Мученици и Новомученици, од времена борбе са Турцима, и борби за ослобађање. Чуо сам да су ови младићи, Призренски богослови, ево их овде, ставили и певају *Тройар* Светим Новомученицима Косовско-Метохијским. После Светог Лазара Косовског, Светог „*Кефалеофороса*“ (=Главноносца), сада су Свети Новомученици *Свети Монах Харитон* са својом главом у рукама, као Великомученик Кнез Лазар Косовски, и са њима Свети *Новомученик Јеромонах Стефан*. Отац Харитон, који је у задњи час спасао од Шиптарског погрома Сестре монахиње из Манастира Свете Тројице код Муштутишта. Он је, иначе родом из Куршумлије, и рекао је у већ окупираном Призрену 12. маја 1999. године: „Нећу отићи у Милошевићеву издајничку Србију, остаћу овде са својим народом!“¹⁰ А монах Харитон је већ 14. маја 1999. г. растргнут од Шиптарске банде на улицама царског Призрена, и тело му, пуно рана у поцепаној мантији, нађено је тек после неколико месеци (фебруара 2000. г.) јужно од Призрена на путу ка Албанији, али без главе! Тако је и сахрањен, без главе, као Свети Лазар Великомученик.

¹⁰ А један несрећни слугерања Милошевићев тада, кад је дошла НАТО-војска, и бежећи с Косова, говорио је: „Ко остане – издајник је.“ И побегао је кукавички оданде, и многе подстакао да беже.

Даће Бог, јавиће се та глава. Фреска као Мученика са главом у рукама насликана му је већ у Параклису малог конака у Светим Арханђелима. Тако исто, мало касније, пострадао је за Христа и своју веру и свој народ и отац Јеромонах Стефан из Будисаваца, метоха Пећске Патријаршије, кога су заједно са српским учитељем тог места Шиптари католици из тог краја Метохије ухватили и у бунар бацили, у бунар Цркве у Истоку, који је тамошњи стари Прота у своје време ископао. Кад смо то рекли Натоовцима – а погрешили смо што смо им рекли – они су то пренели Шиптарима, који су затим њихова тела убрзо извадили из бунара и бацили у једну јаму између Истока и Ђураковца. Зна се где су бачени, али ко год то помене, поједе га црни мрак. Као што је и у Радоњића језеру код Дечана, побио 40 Срба шиптарски вођа Харадинај. А после су он и његови повадили те лешеве, те их негде преместили и нису нађени. Харадинај је побио све сведоке, и на суду у Хагу је ослобођен и пуштен као невин! И то псевдодемократска Европа ради и толерише! Као и злочин над децом у Гораждевцу, у кафани у Пећи, и где још не. Ето, која је то и каква Европа! Лицемерна и нечовечна Европа, која гледа само своје интересе, хоће да ми будемо њена нова колонија. Зар нису тзв. „инвестиције“ из Евро-заједнице само нови колонијализам?!

Да ли се пита садашња власт Србије, просјачећи инвестиције од такве Европе, зашто Швабе инвестирају само у Војводину? Зар не виде да Немци хоће да се сутра врате тамо одакле су као Фолкс-дојчери протерани!? А то свако иоле паметан зна. И хвали се председник Владе Србије да је обогатио Србију таквим инвестицијама! Довео је Немце да производе месо у Војводини, па доводи сад и Арапију да инве-

стирају у Србију! Ево, доводе муслимани Арапе и у Босну несрећну, са муџахединима и вехабијама, који прогоне и убијају Хришћане на Блиском истоку, и њима насељавају градове и села по Босни (Илиџа, Трново, и друге)! Немојмо бити наивни. Овај народ је научен да трпи, али једнога дана могу да пукну трпила овога народа. И Европа ће опет окривљивати народ, коме већ више од 2 века намећу своја решења, а никад неће да поднесе одговорност за та и таква своја неправедна решења по брдовитом Балкану.

Ми Косово нећемо ни заборавити, нити га можемо издати. Пример је управо и ово што ја зовем „Призренска

галаксија“! Кажем: „Призрен није ни држава, ни континент, већ цела Галаксија!“ Као што за Русију кажу: То није држава, него Континент, и то два континента! Тако је и Призрен – наша светла *Галаксија*. Призрен је велика нада наша. У обновљеној и поново отвореној Богословији Св. Кирила и Методија, задужбини Призренца Симе Игуманова, има сада 55 ученика, и још 20–30 професора. И хвала Богу! Обнављају се и Свети Арханђели код Призрена. Ако Бог да, обновиће се, иако постоји велико лицемерје шиптарско-европско. Молићемо се Богу и борићемо се! Оно што је важно јесте то да Косово осећамо као матицу своју, као Своју Свету Земљу, као свој Јерусалим. На претходној овде промоцији, чуо сам, али је то било болно, да је, рецимо, Херцеговина *крајина*, да је Бања Лука *крајина*! Откуд то, и откад то? У време несрећног Милошевића певали су: „Нећу дати Ибар и Мораву.“ А ја кажем: Е богам! Нећу дати ако сведеш Србију на Ибар и Мораву. Где је Сава и Дрина? Где Неретва и Требишњица? Где је Зета и Морача, и Врбас и Уна и Крка, и остале реке наше? Нажалост је и наш Дучић, Херцеговац, човек широког срца, писао о Бори Станковићу из Врања: како је он „негде на периферији“. Па зар је Врање на периферији Српског народа?

Хвала Богу да је сад ова Влада ипак отишла да заседа у Нишу, али не треба да иде само у Ниш. Нека се добро размисле и стварно посвете Српском Народу и његовим матичним земљама, а не само Београдском пашалуку. Али, како раде, бојим се да смо у менгелама те фамозне „демократије“, која је у ствари *џарџиократија* – то што доживљава Митрополит у Црној Гори! И разумем га, како је и зашто тако говорио, ко год зна шта се тамо дешава може га схватити. Притискају сада и ову и овакву Владу Ср-

бије, јер има са Русијом какве-такве односе, и неће, наравно да неће, да уведу санкције Русији – као што их је увео несрећни Мило Ђукановић из Црне Горе! А знате ли које он санкције може да уводи Русији? Неће им гуслати, а гуслао им је донедавно! Тужно је то и много болно, али издржаћемо.

Не смео заборавити Косово, и не можемо, јер је оно у срцу и души и савести нашој. Због Народа нашег и Светиња наших, о којима сведочи ова *Свомен-Књига*. И да идемо да их посећујемо и помажемо, и по цену, као што бива, да нам разбијају кола и главе, да пребијају путнике, да шиканирају нашу децу на границама. Причао нам је премијер Дачић, кад је био председник Владе. То су „интегрисане границе“! Интегрисане границе су данас најжалост државне границе! И све друго је пуста прича – „да се Власи не сете“!

Дала је ова власт Север Косова, рекох 65 километара са 70.000 Српског живља на поклон шиптарском мафијашу Тачију. Зашто? Па зато сада, господа, на челу са председником Србије, иду на Видовдан да славе Косово не на Газиместану, него у Крушевцу! Значи, напустили су и Косово и славни српски Копаоник, јер су пустили НАТО на 30 метара испод Панчићевог врха на Копаонику! На тањир су дали север Косова злочинцу Тачију. А Север Косова је имао могућности да се чак и осамостали, зато што је компактна српска територија.

Ваша Светости. Ви говорите да се Србија бори, власт Србије се бори за Косово. Каква је то „борба“ видимо је, и жалимо што је тако сервилна и лигава – да угоди Европи! Такве менталитете негује и пропагира већи део несрећне штампе, полтронски Мас-медији. Мало је добрих и патриотских, објективних новинара, већина их „професионално пише“ – „како ветар дува, тако се и окреће“! И бави се, не знам чиме све. Бави се, рецимо, „брендом Србије“, какав је тзв. *Еџиџи*! Идући једном из Сремске Каменице кроз Петроварадин, прошао сам покрај тог делиријума дроге и неморала, чиме се, најалост, многи поносе као „брендом Србије“! *Ми хи роџера*! – што би рекли браћа Грци (=не било џоре!).

Бавимо се Косовом срцем и рукама, молитвом и посећивањем. Сакупљајмо и носимо помоћ онима који на Космету остају и опстају, и онима који се враћају. Рецимо, у села изнад и око Пећке Патријаршије, у Белом Пољу и Гораждевцу, у селу Новак, код Призрена и око Доње Србице, у Осојанској долини и око Истока, у Ораховцу и Великој Хочи, у Новом брду и Поморављу. Помозимо онај апостолски рад „Мајке Југовића“, који води дивна попадија Стевић и у 6 кухиња храни око 2.000 сиротих и гладних, међу њима и изванредан број јадних Шиптара. А има добрих Албанаца, људи и породица који заслужују да им се помогне. Нису ни они усрећени тзв. „Косова Рејџблик“! Зато их помаже Епархија Рашко-Призренска и Косово-Метохијска, а њу помажу и Срби из Републике Српске, и Православни

Французи из Француске, па и честити Италијани, од којих су неки примили Православље, јер виде и доживљавају Православну веру и Цркву живу и мартирску на терену Косова и Метохије.

Ево, и ова књига је велики допринос распете Косово-Метохијске Епархије Српском народу на Косову и Метохији и шире по свету. Ова је, рекох, *Књига Докуменџи, Књига Докуменџи и Сведочанства* о нашој постојаности – достојанству и постојанству – на Косову и Метохији. Матија Бећковић рекао је у своје време: „Нек објаве Шиптари макар једну свеску о својим документима на Косову.“ Јер шта они имају своје на Космету? Имају турске мостове, турске џамије, имају тзв. „Призренску лигу“, која је уствари била творевина турске Порте, крајем 19. века, да Албанце поласка и претвори их у борце против устанака Хришћана на Балкану. *Призренска лига* је била само привремена пројава добре воље Турске Порте, да би њоме обећали Шиптарима неку аутономију. И није им, као што знамо, *Призренска лига* ништа донела нити остварила.

Истинска и велика нада за браћу Албанце=Шиптаре, ово је што је урадио Цариградски Патријарх обновивши Православну Цркву у Албанији, коју је настојао да уништи комуниста Енвер Хоџа, прогласивши Албанију за „прву атеистичку земљу“ у свету! Сада, са обновом Православља у Албанији, а било их је преостало на југу (где је друго, питомије албанско хришћанско племе *Тоски*, док су на северу углавном бруталнији *Геге* муслимани) још око 17%, има данас, хвала Богу, већ један милион, то јест око 30%. И говорио сам у сусрету са Православним Албанцима, на слави у Високим Дечанима: „Вера једина може да нас измири и сједини – вера Христова, Апостолска, Православна! А не Вучић и Еди Рама.“¹¹

Хвала вам за ово вече. Хвала и Канцеларији за Косово и Метохију што је помогла штампање – јер ово је скупа књига – и хвала бројим помагачима и приложницима, и претплатницима, и свима присутнима за ово вече посвећено Распетом али и увек Васкрсавајућем Косову. Молимо се Богу и трудимо се да не заборављамо тај наш мученички Народ и наше Светиње. Посећујмо га, долазимо му и радујмо се кад год можемо да им помогнемо неком лептом. Ови младићи Призренски Богослови су наш понос и дика. Призрен је, додуше, другачији од других град, стари Царски град. Призрен има у себи чак и Турке суседе, који су пријатељи Срба, често бољи од Шиптара. У Призрену постоје и Шиптари католици. Па наши дивни Горанци и Торбеши, у Гори и у Жупама, Средачкој и Сиринићкој.

¹¹ Какво је само понижење доживео Вучић са Раом, у Бујановцу, и на Косову! Као што је доживео понижење у Сребреници, где је умишљени и измишљени „геноцид“ 8.000 муслимана (јер је број „осам хиљада“ договорени број који значи геноцид). А тамо није побијено ни 4.000 муслимана, приближно онолико колико је Срба из околних села наших побио Насер Орић, некадашњи „шеф обезбеђења“ несрећног Милошевића!

Опростите, да додам како смо били са овом Књигом на енглеском и у Америчком Конгресу прошле године. Било је два-три конгресмена, који су имали разумевање и заказали у једној малој библиотеци у згради Конгреса промоцију ове књиге, и Владика Калифорнијски Максим је то остварио. Била су њих два-три и говорила, и такође Србин Обрад Кесић, и моја маленкост. Било је око 60 слушалаца, међу њима и два Шиптара. Промоција је била лепо примљена. На крају су се јавили за речи Шиптари. Један је рекао: „Господине, ви то причате, али ви Срби сте дванаесте године (1912) извршили геноцид на Албанцима на Косову.“ Одговорим му: Господине, то је само ваша измишљена прича, без доказа. Кад смо радили прву књигу 1986. г., Титов Шиптар комуниста Синан Хасани – онај који је председавао последњу годину Југославијом – јер је Тито тако удесио фамозним Уставом 1974. г. (а рекох тај Устав је први разорио Југославију, јер је Тито тако хтео, увођењем ротационог председништва, јер, забога, нико њега не може наследити; а многи се још увек диче тим главним крвником српским!) – тај Синан Хасани је тада написао да је 1912. г. „извршен геноцид“ у не знам коме потоку над једном јединицом шиптарских војника! Ми из уредништва смо му написали писмо: „Г. Хасани, дајте нам тај документ да га објавимо у овој књизи!“ Разуме се да то ђубре од човека није ни одговорио. Ето, то је био председник тадашње Тугославије (родом из српског села Пожарање код Урошевца).

Други је Шиптар устао и рекао: „Знате, има документ у Ватиканском архиву где пише да су Српске задужбине градили Шиптари!“ Ја му рекох: „Господине, ту измишљену флоскулу сте научили и папагајски је понављате. Хајте нађите тај „докуменат“, па да га објавимо. Јесте ли ви икада били у било ком Српском Манастиру на Космету да видите ликове и натписе на зидовима и фрескама. Има ли ту уопште Шиптара, Арнаута? У *Дечанској Повели*, с половине 14. века, коју смо овде детаљно објавили, пописани су сви *мешоси* Високих Дечана, а они покривају скоро целу Метохију и просторе и ван Косова, па стоји само 2–3% Шиптара, и то само западно око Ђаковице. Затим цео век касније, у познатом турском катастру „Бранковића област“ (недавно је и објављен), колико има Шиптарских именâ? – Само пар процената више. То су историјски писани подаци, а не приче које обмањују наивни и незнавени свет. Шиптари су почели да силазе са својих гора и *хридина* (отуда им и назив „Шћипнија“=*земља хридина и урвина*) и то кад је Турска почела нагло да слаби, после пораза код Беча (1680–90. г.) и у следећим ратовима са Аустријом почетком 18. века, па су њихови качаци примили ислам и постајали јаничари за гоњење Хришћанске раје која се дизала на устанке. Тад су једноставно у равници Метохије добијали привилегије и заузимали имања. Последње

што су заузели била је Шаља и Бајгора у поткопаоничким крајевима и око Подујева. Читајте историју и документа у овој дебелој и документованој Монографији. И још нешто: Ако су Шиптари градили српске Манастире, зашто их сада пале и руше? А овамо траже да уђу у УНЕСКО!?”

Колико је Шиптара дошло на Космет за последњих пола века, бежећи тобож из Енвер-Хоцине Албаније, а пред собом догонећи стада оваца и говеда?! Колико је Шиптара из Албаније дошло са НАТО-снагама, небројено и неконтролисано? Дошло их је бар 300.000, ако не и више. Један Србин из Ђаковице избегао је испред те најезде, али су му остале сестре у једном селу западно од Ђаковице, на реци Ервенику. После неког времена успео је да телефоном добије свога честитог комшију Шиптара да га пита: „Где су моје сестре?“ Овај му одговара: „Немој питати, и немој долазити. Оне су убијене и бачене у реку! А овде су дошли неки млади људи из Албаније и света које нико од нас не познаје, и понашају се тако као да ће сто година владати без Срба!“

Ето зашто се дешава ово у Ђаковици: Не дају ти хулигани, који су до темеља срушили Цркву Свете Тројице у центру града, и камење булдожерима растурили и парк направили, и већ годинама не дају да било који Србин или верник из другог места Космета посети оне 3–4 бакице у обновљеној старој Цркви у Српској улици у Ђаковици, из које су протерали Србе и православне Цигане! И сад ће нам причати Тачи или Курти, и са њима лицемерна *Еуропа*, о „демократији“!

Окупацијом НАТО-а окупирано је Косово и Метохија, господо, и наше власти ове унесрећене Србије својим оваквим „преговорима и разговорима и договорима“ у Бриселу само ће постићи да ту окупацију легализују. Нико од њих, ни овде ни у Бриселу, не помиње резолуцију Савета Безбедности 1244, којом је дозвољен повратак дела српске полиције и око 1000 Српске војске на Космет! А г. Дачић нам говори: „Не, ми не можемо да чекамо. Ми морамо да нешто решавамо!“ А Срби који су остали и даље су заробљени у енклавама, а прогнани који хоће да се врате – кад се врате ометају их, спречавају и прогањају на свакојаке начине! Ето, то је *еуројолићика* наших неокомунистичких вођа у унесрећеној Србији.

Ја то говорим као Србин, старином Херцеговац, али рођен у Западној Србији, и београдчић сам од 1954. г. Старином сам вероватно пореклом Косовац, а не „Косовар“, како ме је хтео да назове покварењак Кушнер, или како сада називају Србе на Космету, у новим личним картама које им издају!

Опростите, али као и сваког Србина родољуба: *Мене све ране моја рода боле!*

+Епископ Ашанасије (Јевђић)

У Архиепископији београдско-карловачкој

Први пут у Србији након свих земаља у региону, Архимандрит

Гервасије Раптопулос је са својим Ђаконатом за помоћ сиромашним и затвореним и сестринством Свете Ксеније посетио Окружни затвор у Београду (ЦЗ), највећи притвор на Балкану, у коме се налази и око 300 осуђених.

Архимандрита Гервасија, кога светски медији називају „светим затворених“, са радосћу су дочекали и запослени и затворени у овој установи. У име директора Управе, Архимандрита Гервасија и чланове Ђаконата је дочекао и поздравио заменик директора г. Видић, који је госте поздравио речима топле и искрене добродошлице.

У капели Васкрсења Христовог, након кратке молитве Архимандрит Гервасије је у присуству управника, запослених и посетилаца разговарао са затворенима. Разговор је затим настављен на затворском кругу, на шеталишту.

Отац Гервасије је испричао више прича из свог вишедеценијског рада са затворенима као примере могуће промене сваког, и парадигме Господа и разбојника са леве и десне стране, избора и могућности које вера пружа. Говорећи о затвору у коме се данас налази, нагласио је да је најважније за сваког да изађе из затвора погрешно усмерених страсти у коме се налази срце сваког, подвлачећи да тада наступа право ослобођење, без кога је истинита слобода немогућа.

Ђаконат је затворенима донео чоколаде због симболичне поруке да је прави живот слadak и да га не треба провести у затвору. Такође, дарована су новчана средства која су положена на депозит ове установе а ради куповине потребних средстава за хигијену и основне гардеробе за најсиромашнија затворена лица, који нису у могућности да то себи обезбеде.

Више од тога, највећи дар је била Христова љубав коју су Архимандрит Гервасије и његови сарадници из Ђаконата успели да учине видљивом у Окружном затвору, објављујући истину Цркве „да сви буду једно“.

Посета Окружном затвору у Београду

Свети затворених

Архимандрит Гервасије Раптопулос (рођен 1931), скоро четрдесет година обилази затворене широм света, свима доносећи поруку и сведочанство Христове љубави да је сваки човек вредан борбе за њега. Још давне 1978, посетио је први затвор у близини Сера у Грчкој са 700 добровољаца који су донели помоћ и дарове затворенима. Од тада је обишао преко 90 земаља широм земљине кугле. Уз помоћ Ђаконата (друштва) за помоћ сиромашнима и затворенима и сестринства Свете Ксеније обишао је потребите у затворима преко 90 земаља широм земљине кугле. Сваки затвореник у Грчкој, радом овог друштва, добија једном годишње пакет потрепштина у виду средстава за хигијену и основне гардеробе, без обзира на веру и нацију. Ово је посебно значајно јер 80% лица у грчким затворима су странци. Такође, Ђаконат прикупља средства за откупљивање лица која су у затворима због лакших преступа, новчаних казни, неплаћених судских и адвокатских трошкова које немају да плате. Овим путем је из затвора ослобођено преко 16000 лица, на шта је утрошено преко 5 милиона евра. Међу њима су и 73 наша сународника ослобођена из затвора широм света. Ђаконат пружа помоћ и члановима породица затворених у Грчкој, тако што њиховој деци која студирају даје месечну стипендију током студија. Сва средства се набављају искључиво путем добровољних прилога, а чак и у овим годинама велике кризе која је захватила грчке финансије, прилози не престају да стижу.

Мото Друштва је да је хришћанска љубав безгранична и обухвата читав свет без обзира на веру и расу, али и да је живот исувише кратак да не бисмо учинили нешто за другог, те да срећа није живот само за себе, не видећи несрећу другог, да то није радост истинитог живота.

Као човек који је обишао највише затворених, Архимандрит Гервасије је 2012. био у избору за Нобелову награду.

Свети Синод СПЦ га је 2007. одликовао Орденом Св. Саве другог реда због помоћи коју је Друштво које води Архимандрит Гервасије пружило српском народу током ратова на просторима бивше Југославије.

У Епархији
ваљевској

О мисији Цркве на друштвеним маргинама

О изузетно интересантној и умногоме непознатој теми – барем што се тиче шире јавности, на трибини одржаној 22. новембра 2016. г. у Ваљевској гимназији, под називом „Јеванђеље за све људе: присуство Цркве на маргинама друштва“, говорили су др Предраг Драгутиновић, професор на Катедри за Нови Завет ПБФ Универзитета у Београду и отац Глигорије Марковић, духовник у београдском Централном затвору и Специјалној затворској болници.

У преподневним сатима, предавачи су одржали четири библијске радионице у Казнено-поправном заводу Ваљево, по узору на радионице које се већ годину дана одржавају у београдском Централном затвору, са жељом да се модел рада са осуђеним лицима, који је одобрен од директора Управе за извршење кривичних дела, систематизује.

Идеја ових радионица је, према речима др Предрага Драгутиновића, „да се сви заједно присетимо основних начела наше вере и ангажмана Цркве кроз векове. Када кажемо људи на маргинама, мислимо на категорије људи који су изоловани од савремених токова друштва. Кад се вратимо на почетак хришћанске историје, видимо да је она везана управо за те категорије. Наиме, Господ Христос је најпре био маргинални Јеврејин и његова мисија је почела управо међу нижим социјалним стаљима“, рекао је он. „Свето Јеванђеље проповеда једнакост људи у Божијим очима и сваки човек, као икона Божија, може имати блискост са Богом. Зато је Јеванђеље било блага и радосна вест за презрене и одбачене људе тог доба. Присуство Цркве на маргинама друштва је продужетак Јеванђеља. Живимо у грађанском друштву у коме постоји право приватне својине, привређивања и разних врста социјалног ангажовања. Не смемо заборавити маргинализоване хришћане, већ морамо остварити њихово присуство у Цркви. Уосталом, и Јеванђеље по Матеју о Судњем дану го-

вори да су дела, која смо учинили управо тим људима, она по којима ће нас Господ препознати. Црква је од почетка била заједница верујућих људи који су се међусобно помагали и покушавала је да смањи социјалне разлике. Такође, за разлику од неких других организација, рад Цркве са људима са маргине обавља се без икаквог условљавања. Јер, Црква потребите гледа као иконе Божије. Посебну маргину друштва представљају људи које је друштво с правом изопштило. Дакле, осуђена лица, изолована због разних злодела. Црква и њима пружа руку наде јер сваки искрено покајани грех је опростив и могућ је неки вид поновне комуникације са друштвом“, какао је проф. Драгутиновић.

О мисији Цркве на друштвеним маргинама говорио је и духовник са вишегодишњим искуством рада са лицима лишеним слободе у Централном затвору у Београду, јереј Глигорије Марковић. „Затвори као казнене институције настају у 18. и 19. веку. Први који су били ангажовани за рад са осуђеним лицима били су управници, лекари и свештеници. Идеја да се човек може поправити проистекла је из улоге коју је Црква имала у креирању реалности. Данас, она може да пружи допринос преображају човека, што и јесте циљ. Године 1998, у Србији смо добили Закон о присуству свештеника у затворским установама и од тада Црква има обавезу према лицима која се ту налазе. У Србији је тренутно 10 хиљада људи у затворима, а током године кроз њих прође близу 30 хиљада. По томе смо 16. у свету. Негде око 5% осуђеника одговара за убиство, силовање и слично. Већина за злоупотребу наркотика и њихову препродају, крађе и ситна и тешка разбојништва. Док не сагледамо да су ти подаци нешто што се тиче и нас самих, нећемо знати шта да чинимо“, сматра јереј Глигорије Марковић.

С. Крујниковић

Извор: Епархија ваљевска

Вече посвећено Светој краљици Јелени

У препуној сали парохијског дома Цркве Светог Саве у Београду, 28. новембра 2011. године одржана је промоција зборника научних радова о Светој краљици Јелени објављеног под насловом *Јелена – краљица, монахиња, светишћелка*, који се недавно појавио у издању манастира Градац.

На самом почетку промоције, отац Далибор Стојадиновић из братства Светосавске цркве поздравио је присутне и у свом уводном обраћању се осврнуо на живот краљице Јелене – знамените личности српског средњовековља и Српске Цркве. Како је рекао о. Далибор, краљица „фрушкога /француског/ рода“, по речима Архиепископа Данила, оставила је неизбрисив траг у историји и духовности српског народа.

Марија Стојиљковић, модератор ове духовне вечери, најављујући учеснике промоције указала је на веома важну повезаност српске краљице Јелене – која је поред помагања Цркви између осталог просвећивала народ оснивањем школа – и њене главне задужбине, Богородичине цркве манастира Градац, у ком се налазило и Јеленино гробно место.

Др Катарина Митровић, уредница књиге и научни сарадник Филозофског факултета Универзитета у Београду, представила је прва четири рада из зборника, у којима можемо прочитати да је Јелена била прва српска владарка која је имала власт и управљала државом, имала свој новац, сазивала саборе... Она се посебно осврнула на ново датовање писма-заклетве краљице Јелене у којем она обећава помоћ и заштиту Дубровчанима – које је по најновијим истраживањима настало за време владавине Јелениног мужа краља Уроша, пре 1276. године, што би значило да је краљица уживала велики углед и да је њена реч била поштована и уважавана и за време живота њеног супруга.

Рецензент зборника о краљици Јелени, доц. др Дејан Радичевић са Филозофског факултета БУ представио је радове из зборника који се тичу Јеленине задужбинске и грађевинске делатности. Он је своје излагање засновао на разматрању резултата скорашњих археолошких истраживања, која су бацила ново светло на живот и епоху краљице Јелене. Радичевић је нагласио да археологија својим методама и доприносима може много допринети историографији, као што је то случај у вези са проучавањем живота краљице Јелене. Као пример он је поменуо недавна археолошка истраживања остатака бенедиктинског манастира Ратац

код Бара у Црној Гори (краљица Јелена је иначе помагала и подржавала монашку заједницу овог манастира), која су довела до значајних сазнања. Према његовим речима, значајна грађевинска делатност краљице Јелене није везана само за бројне православне задужбине, већ такође и за развој фрањевачких и других римокатоличких манастира у приморју.

Мр Данијел Дојчиновић са Филолошког факултета Универзитета у Бањалуци представио је део зборника који се тиче књижевног лика краљице Јелене и чланке који обрађују ову тему. Он се посебно осврнуо на живот и стваралаштво Архиеп. Данила, Јелениног хагиографа. Мр Дојчиновић је напоменуо да је *Житије краљице Јелене* посебно пошто се бави унутрашњим животом, те је стога оно својеврсни унутрашњи портрет краљице Јелене у ком су осликане краљичине добродетељи – дејствене врлине (што би било у складу са уводном напоменом др Катарине Митровић – да је један од главних мотива свеколике краљичине делатности било човекољубље, односно љубав). Историјски и хагиографски лик краљице Јелене подударују се и преплићу, сливени у књижевном лику који је сачуван у делу Архиеп. Данила.

Доц. др Растко Јовић са Православног богословског факултета БУ своје излагање је започео цитатом из дела Архиеп. Данила у ком су укратко изложене Јеленине врлине и грандиозност њене духовне појаве. Др Јовић се на духовит начин осврнуо на савремене изазове које свет – уморан од свега и свиме засићен – ставља пред хришћанство, које с друге стране проповеда вечни живот. Према његовим речима, један од примера који може послужити као модел како се обраћати свету – и у 13. и у 14. веку и данас такође – јесте лик краљице Јелене.

Јелена је истовремено имала свог православног духовника – Епископа рашког Павла, али и свог латинског исповедника. Крштена код римокатолика, живећи као православна, Јелена је све чинила не би ли свету и људима приближила реалност Царства Божијег. Подижући православне манастире и истовремено

обнављајући римокатоличке светиње, Јелена је превазилазила поделе и објављивала неподељену и неисцепкану радост. Ови примери из живота краљице Јелене указују на то да Христос може бити оприсутњен и сада и овде, и да живот не мора бити мучан и досадан, већ да постоји шанса за хришћанско осмишљавање живота.

Др Катарина Митровић је у закључном обраћању указала на елементе фрањевачке побожности који су оставили свој траг и у *Житију* краљичином – на молитву Св. Фрање Асишког која је инкорпорирана у ово књижевно дело, а напоследку се захвалила лектору и фотографу – проф. др Дијани Црњак и Светлани Дингарац, које су својим радом оплемениле ову публикацију...

На самом крају, игуманија манастира Градац, мати Нина, говорила је о надањујућем деловању краљице Јелене и о томе како њен лик и делатност могу да нам укажу на то како да се владамо и како да деламо данас, илуструјући своје излагање сопственим искуством и сопственим упознавањем краљице Јелене.

Препоручујемо пажњи читалаца овај зборник научних радова о Св. краљици Јелени, и прижељкујемо скорије појављивање његовог другог тома, о чему је било наговештаја на овој успешној промоцији.

С. Петровић
С. Крујниковић

Мултидисциплинарни научни симпозијум

Градиште – манастир у Паштровићима

Поводом 9 векова (1116. г.) од помена манастира Градиште, у периоду од 4. до 13. новембра, с благословом Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, Организациони одбор је на челу са Архимандритом Павлом Калањем организовао научни скуп. Симпозијум се одвијао у три дела: првог викенда у новембру учесници су се окупили на округлом столу у Петровцу на Мору; потом је 6. одслужена Св. Архијерејска Литургија и одржана последња сесија симпозијума у Градишту; да би се други део учесника окупио у Београду следећег викенда. За ову прилику врата свога дома отворио је Етнографски музеј.

У скупу је учешће узело преко 50 излагача, одржано је двадесетак сесија, округлих столова, и дискусија; отворене су две изложбе; емитована три документарна филма, у припреми је и Зборник радова. У пратећој *Књизи сажеташа* – срећу се наслови из различитих области: историје, историје уметности, историје књижевности, црквене историје, из заштите културних добара, историје музике, теологије, археологије, палеографије... Богато поље истраживања пружио је манастир Градиште у чијем се комплексу налази Храм Св. Николе, Црква Св. Саве и гробљанска Црква Успења Пресвете Богородице. За паштровску област уз Општину на Светом Стефану, Светоникољска црква је била парохиска и у њој је неко време радила школа. У дугој историји овај манастир је похаран у време Махмут-паше Бушатлије 1785. и 1941. године од стране Италијана иза којих је, кажу, мало шта претекло. Свој данак у 20. веку узела је и природна стихија у земљотресу 1979, након чега је Завод за заштиту споменика културе РС извршио реставрацију и конзервацију.

Не само Градиште, већ и читава област Паштровића велики су ресурс културне баштине. То подручје захвата део јадранске обале од границе Будве и Бечића на северозападу до Спича на југоистоку, док је у унутрашњости оивичено ланцем Паштровске горе. Паштровиће чине Срби у својих 12 паштровских племена, који на 40 квадратних километара крајолика имају 53 цркве. Они се под овим именом помињу као властела у служби цара Душана. Са Млетачком државом племенски поглавари су 1423. потписали споразум да ће узети учешће у одбрани обале од Скадра до Котора, а Република ће им гарантовати аутономију. Тако је остало до нестанка Републике, када је ова област потпала под Хабзбуршко царство.

Поводом годишњице Градишта, светлост је угледало обновљено издање првог српског *Буквара са молићвословљем* које су паштровићки инок Сава Дечанац и игуман Стефан издали у Венецији у 16. веку.

Богатом именослову великих појединаца овог приморског племена припада и знаменити паштровски племић, Свети Блажени кнез Стефан (Штиљановић) чије су мошти изложене у Саборној цркви у Београду.

Симпозијум и сва околна дешавања у српској престоници, у позадини и са великом радошћу, пратило је *Удружење Паштровића и пријатељи Паштровића – Дробни ђијесак*.

Забележила
мр Биљана Цинцар Косић

Промоција књиге *Страдање Српске Православне Цркве у Независној Држави Хрватској – фотомонографија*

У Свечаној сали Дома војске Србије 24. новембра 2016. године представљена је књига Јована Мирковића *Страдање Српске Православне Цркве у Независној Држави Хрватској – фотомонографија* (*Suffering of the Serbian Orthodox Church in the Independent State of Croatia – photo-monograph*) у издању куће „Свет књиге“. Том приликом говорили су Њ. П. Владика пакрачко-славонски мр Јован (Ђулибрк) и писац предговора, академик др Љубодраг Димић, др Предраг Ј. Марковић, Стево Ћосовић испред издавача и аутор. Промоцију књиге увеличале су Смиља Котур, певач народних песама из Јасеновца, уз подршку Светлане Спајић и Драгане Томић.

Издавач Стево Ћосовић је у уводној речи казао да се „реализацији фотомонографије приступило са свешћу да је историја жива и животворна, и да она обликује и садашњост и одређује будућност“. Он је истакао да је „основни циљ публиковања ове књиге проистекао, у ствари, из суштинске људске потребе – да

се злочин и зло зауставе, а зло се зауставља, између осталог, и тако што се злочин мора памтити“. „Јер ако жртва заборави злочин“, додао је он, „злочинац ће га лако поновити, обновиће своју злочиначку навику и зато мислимо да их треба заустављати и на овај начин, супротстављати им се, пружати им отпор“. „Ова књига је истовремено један вид отпора према злочину“, рекао је он.

Владика пакрачко-славонски Јован (Ђулибрк) је у свом надахнутом и емотивном излагању рекао „да је врхунац крваве идеологије у двадесетом веку, незапамћен у историји обожавања државе, нације, расне политике и хришћанства, израз нашао у ономе споју који је настао у Независној држави Хрватској, где су се изгубиле границе између Католичке Цркве и усташке државе“ и подвукао да је „Независна држава Хрватска врхунац злочина у двадесетом веку, али није тај злочин јединствен и један, него га је много“.

Он је још додао да у његовој епархији данас, 75 година после почетка Другог светског рата,

имамо педесет срушених храмова и поставио питање шта смо ми то радили од 1945-те и истакао да је потребно „да прво погледамо себе, а онда ћемо лако упрти поглед у другог“.

У том смислу он се запитао: „Зар смо ми дошли дотле да ми сами у Београду немамо мјесто на коме пише Јасеновац? Је ли знате једно мјесто у Београду гдје то пише, а онда другима приговарамо и другима замјерамо? Гдје је монографија Јасеновца коју је издала САНУ? Нема је. Али Стево Ћосовић и његова мала издавачка кућа издају двије капиталне књиге Јована Мирковића. Гдје је Јован Мирковић у нашим медијима? Јована Мирковића нема, човек седи и ради. Крваво ради од јутра до мрака у архивима док други, који страницу немају објављену о Јасеновцу, интервјуе дају од јутра до вечери“, и подвукао да се овде мора успоставити неки ред.

Завршавајући своје излагање, он је нагласио да као Владика Јасеновца има посебну одговорност и рекао присутнима: „Дођите. Док долазите, дотле је наше.“

Академик Љубодраг Димић је, темељно анализирајући књигу, рекао да се „иза наслова крије, у ствари, илустрована историја геноцида над православним свештенством, над објектима Српске Православне Цркве, али посредно и над српским народом“. Он је истакао да је „у питању књига која има богати мозаични садржај, коју можемо готово да назовемо енциклопедијским издањем“, те да „таква издања обично настају дугогодишњим, деценијским трудом читавих института и специјализованих лексикографских завода, међутим, у овом случају, у питању је труд колеге Мирковића, наравно вишедеценијски, и труд који је успео да те честице сачуваног, неуништеног знања и сећања транспонује у поуздано знање које сада служи на част српској историографији, и која истовремено говори о зрелости коју та историографија данас има“. Академик Димић је још додао да књига „говори о размери злочина, о политици комунистичких власти посредно о том православном наслеђу, и о нечему над чиме сви морамо да се запитамо каква је наша култура сећања“.

Завршавајући своје излагање он је рекао „да ова књига касни можда 70 година, али ипак сти-

же на време када почиње једна велика ревизија, једно велико прање прошлости у коме Алојзије Степинац вероватно је само први корак, а после Алојзија Степинца доћи ће и папа Пије XII на ред да постане светац и многи други вероватно“.

Историчар др Предраг Ј. Марковић говорио је о разлозима занемаривања трагедије српског народа преко Дрине и запитао се: „Зашто ми то нисмо знали и ко је то прећутао?“, као и како су обележавани починиоци и жртве на споменицима. Констатовао је и да „ми нисмо избројали наше жртве у двадесетом веку ни у једном рату“.

Др Марковић је критиковао и став државе која не поклања довољно пажње тој тематици и рекао да се, осим недовољно цењеног рада Музеја жртава геноцида, све своди на труд појединаца какви су Саво Штрбац и аутор књиге Јован Мирковић. Говорећи о књизи, он ју је назвао лексиконом и изразио је дивљење према квалитету фото прилога до којих је Мирковић дошао јер они добро прате „судбину, махом трагичну, тог дела српске баштине све до 21. века“.

На крају он је апеловао на државу „да се сећање на жртве не ограничи на један или на два да-

тума, јер то је од државе мало“ и да ово што је Јован Мирковић цео живот радио, не сме да остане приватна иницијатива.

Аутор Јован Мирковић изразио је уверење „да ће ова књига допринети спознајама о српском страдању на подручју НДХ у сегменту духовног страдања и уништења храмова и свештенства“. Додао је да „она је и својеврсни наставак и проширење једног дела претходне књиге: *Злочини над Србима у Независној Држави Хрватској – фотомонографија*“. Он је изразио захвалност многима који су суделовали у стварању ове књиге јер је он само потписник, а посебно Музеју жртава геноцида на уступљеној грађи, те Владики Јовану на инспиративном предговору који „на философско, религијски, али и историјски начин даје суштину проблема којим се, делимично, бави и ова књига“.

Посебну захвалност аутор је изразио за емотивну ноту представљања књиге Светлани Спајић и Драгани Томић, певачима традиционалних песама, а нарочито „госпођи Смиљи Котур, народном и црквеном појцу која је прошла голготу Јасеновца“.

Текст и фотографије:
Данко Сврахинић

Изложба икона или време обнове духа српског народа

М. Симоновић

Право из ризница најзначајнијих српских манастира на некадашњем простору Пећке Патријаршије, иконопис изображен на делима зографа 16. и 17. века представљен је ових дана јавности на једном месту, у Музеју Српске Православне Цркве у Београду.

Српски иконопис из времена обнове српског идентитета и духовности, обнове културе на предањима и традицијама византијске и српске средњовековне државе, тематски и садржајно сада се налази у по свему изузетној поставци која ће бити отворена до краја године и, верујемо, касније се представити и ван граница данашње Србије. Ова изложба стручно, естетски и збирно показује вредности, богатство и значај који Српска Православна Црква вековима негује и безрезервно дарује верницима као и свим осталим грађанима.

У време стваралаштва Ел Грека, Тинторета, Рубенса и Рембранта, у доба када Византија бележи своје последње деценије утицаја, на подручју тек обновљене Пећке Патријаршије (1557–1766), која је тада заузимала простор данас неколико држава (Србија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Македонија), па све до Велике сеобе, настаје јединствен иконопис који се сврстава међу ремек дела европске уметности истог периода (тог доба). Рукопис бројних, именом познатих и непознатих, стваралаца припада српском поствизантијском, уметничком рукопису, са јасно израженим стилем и правцима развоја и рада као дефакто последње уочиште једне велике уметничке, стваралачке и државничке епохе на којој почива и наша традиција.

У Музеју СПЦ представљено је више од 100 најрепрезентативнијих од укупно око 450 сачуваних икона из пећке, дечанске, сарајевске и осталих значајних манастирских ризница насталих током помнуте два века, и сачуваних после бројних искушења која је српски народ и СПЦ имао од тада. Бројна дела су и нестала, оштећена су и уништена, један број и не тако давно – током страдања српских цркава на Косову и Метохији 1999. године. Ипак, изложба по-

казује и потврђује огромно и до данас недовољно истражено богатство позне византијске уметности на овим просторима. Могу се видети и утицаји који су постојали у то време на стварање српских зографа, а у исто време изложба сведочи и о, поред свега, очуваној чистоти православне иконе. Иконопис настао у овом времену једнако говори и о оживљавању духа, духовности и културе српског народа, а подудара се и са важним периодом историје Србије.

– „Српски иконопис имао је веома важну улогу у обнављању духовног живота Срба након 1557. године. Изложба обухвата 100 од око 450 сачуваних икона, означених српско-словенским натписима које су насликали најбољи мајстори тога доба“ – поред осталог истиче др Миљана Матић, члан ауторског тима који је припремио ову свеобухватну изложбу и писац текста у каталогу. – „Један број мајстора оставио је помен свог имена на иконама, док се непотписана дела могу понекад приписати одређеним сликарима на основу препознатљивости њима својственог уметничког израза. Високе вредности стила у главну линију развоја опредељују зографа Лонгина, Георгију Митрофановића, Јована, Андреју Раичевића и Радула. У овој основној линији стваралаца уочавају се посредна и непосредна повезаност уметничких личности у погледу преношења сликарских образаца и утицаја старијих аутора на млађе. Када говоримо о „бочним“ линијама развоја, главну чине анонимни дечански мајстори, поп Страхиња из Будимља, зограф Митрофан, кир Георгије и зограф Козма, као анонимни сликари из Пећке Патријаршије у служби Патријарха Пајсија.“

1. Свети бесребреници Козма и Дамјан са житијем, зограф Радул, 1673/1674. година, темпера на дасци, 98,5 × 85,5 × 4 cm, из Пећке патријаршије (припада збирци Музеја СПЦ)

2. Анђео, детаљ иконе Рођење Христово, зограф Лонгин, око 1570, манастир Дечани (димензије иконе 44,2 × 27,5 × 3,2 cm)

3. Свети Стефан Дечански са житијем, зограф Лонгин, 1577. година, темпера на дасци, 150 × 93 × 5,5 cm, из манастира Дечани (у сталној поставци Музеја СПЦ)

Поменути зографи били су уважени ствараоци, колико знамо, и материјално адекватно награђени за свој труд, а и сами су били црквени дародавци. Израђивали су најчешће хорсне, проскинитарне, минејне, целивајуће, литијске и житијне иконе које су програмски засноване на традиционалним византијским обрасцима, са тематским средиштем у идеји заступништва. Тематика иконописа овог времена је сведенија од средњовековне. Могу се приметити итали-критски, грчки и руски утицаји, али стваралаштво уметника показује самосталност и у стилу и у програму. Теме везане за свете Србе, посебно из породице Немањића, сачуване су у значајном броју и биле су посебно омиљене. Није лако издвојити одређену икону из целине презентоване на изложби, али свакако треба нагласити историјски значај и лепоту житијне иконе Стефана Дечанског зографа Лонгина из 1577. године коју је Лонгин даровао Дечанима, а сада је у сталној поставци Музеја СПЦ. Обилује сценама, међу којима се препознаје и приказ битке код Велбужда у којој је 1330. српска војска извојевала велику победу против Бугара. Стваралачког надахнућа није недостајало ни другим уметницима...

– „Изложба икона из периода узлета духа православне уметности који је надахнула Црква, насталих у једном тешком али изузетно значајном периоду, није крај приче о великој и богатој култури и о духовном наслеђу Србије“ – каже управник Музеја СПЦ Ђакон Владимир Радовановић и наглашава – „Обновљена Пећка патријаршија одиграла је велику улогу у очувању идентитета српског народа. Црква је исту улогу задржала и у времену које је уследило, узбуркано насиљем и уништавањем икона, њиховим појављивањем на страним тржиштима... Због тога, као велику обавезу сматрамо да ово покретно духовно благо нашег народа, пре свега, треба да попишемо и дигитално обрадимо. На неки начин смо то већ урадили овом изложбом, али ће ова дела заштитити

Под јурисдикцијом Пећке Патријаршије у овом периоду нашле су се области које су се простирале од Горње Угарске (северно од Будима) до северних граница данашње Албаније. Оне су обухватале садашњу северну Македонију, Банат, Бачку и Барању, Славонију, Хрватску и Далмацију, као и Брда, Црну Гору и Приморје, Босну и делове Бугарске на истоку: Ћустендил, манастир Рилу и Самоков, а једно време и Софију. Обновом самосталности Српске Цркве 1557. године успорен је процес исламизације, заустављене су миграције српског народа и његово осипање, а у исто време долази и до уједначавања статуса православног словенског становништва. У атмосфери снажне духовне обнове, а након консолидовања прилика унутар Патријаршије, започињу градитељски, сликарски и занатски подухвати...

тек правилна рестаурација и конзервација која захтева одређена материјална средства и представља веома важан сегмент наслеђа Музеја Српске Православне Цркве. Радом на припреми и реализацији ове изложбе сачињена је и значајна савремена фото-документација изложених дела. Иконе су сада у музејским условима, а изложба је тек почетак представљања овог културног блага широј јавности. То је најмање што дугујемо својим прецима и што смо, без сумње, обавезни према својим наследницима.“

Након Велике сеобе 1690. године, токови стваралаштва српског иконописа се измештају ван матичних граница Патријаршије, северно од Саве и Дунава – у Хабзбуршку монархију. Српски иконопис се од обнове чврсто држао наслеђа византијске и српске сликарске традиције, али временом долази до стварања новог стила у иконопису, посредно надахнутог уметношћу Запада.

Изложба икона у Музеју Српске Православне Цркве отворена је до средине децембра 2016. године. ■■

– Од Свечовека до Богочовека –
Живот и рад Епископа Николаја

– 21. део –

Свечовек

(Метафизички предуслови панхуманизма)

Радован Биговић

Сва мисао Владике Николаја је, од почетка до краја, христоцентрична, у једном периоду и христомонистичка. Његов живот није само неко *imitatio Christi* (спољашње подражавање Христу), него стварни живот у Христу, христоживљење и христуподобљавање. Христос је темељ сваке његове врлине и мисли. Од малена се трудио да његово биће буде дом Христов. Вера његова је Христос, нада Христос, љубав Христос, мисао Христос, спасење Христос, морал Христос – *modus vivendi* његовог живота Христос, свецелосно сједињен са Светом Тројицом и Црквом својом. Вера у Свету Тројицу, у Богочовека Христа, у оваплоћеног Логоса, којег не одваја од Цркве нити Цркву од Њега, јесте темељ, крајеугаони камен његове богословско-философске мисли. Нису то били мисаони постулати, већ конкретне Истине којима је живео – емпиријско искуство. Примивши тај чудесни „залог вере“ још у родитељском дому, настојао је само да Богочовека учини садржајем свог живота, сопствену егзистенцију богочовечанском егзистенцијом. Певао је Христу и проповедао Христа као нико у српском народу. Певао је и проповедао Њега и кад је ћутао. Толико је Њиме био озарен да му се чинило да цела васиона није ништа друго до чудесна „песма“ од Њега и о Њему. Зато се и он прикључује, некад до екстазе, том чудесном хору и пева о Богочовеку. Љубав, слављење и певање Богу толико прожимају његово биће да готово не може да мисли. А

и кад мисли, он слави Бога и пева Богу – пророкује Христом.

Николај није био академски теолог или философ, већ првенствено апостол, пророк и песник Христов, и то у једном времену које је разоваплоћивало Христа и свим силама Га протеривало са ове планете. Николај није трпео шеме и калупе, устаљено мишљење и јалове дефиниције вере. Хватао се у коштац са свим постојећим: теологијом, философијом, науком и културом. Када се појавио на јавној позорници, било је то време великих промена у Европи и његовој измученој Отаџбини. У свему томе он није хтео да остане статичан посматрач, већ је настојао да буде активан субјект. Тада је, као слободоуман и на моменте револуционаран дух, склон ризику – тежњи да радикално мења свет, а све у циљу остварења воље Божије на земљи и изграђивања света на хришћанским основама. Руковођен том идејом, у једном тренутку је ризиковао да Богочовека преименује у Свечовека, што ће се показати као његова највећа вратоломија, духовна и мисаона одисеја која ће оставити различите трагове.

Скоро пуне две деценије у његовом духу и уму претрајавала је идеја Свечовека (на изврстан начин и до краја живота), да би се коначно довршила и уобличила у његовом делу *Речи о Свечовеку*, за које Димитрије Најдановић каже да је једна од „најумнијих и најдубљих књига српства“ (*Три великана*, 241). Ван сумње, то је најмистериозније Николајево дело које нема пандан у нашој литератури.

По својој структури, композицији и смелости идеја, оно не личи ни на једно друго његово дело, иако га *Молишве на језеру* допуњују, односно прецизније одређују сам појам Свечовека. Касније се тај појам готово уопште не среће у његовим радовима – постоји само Богочовек – али остају многе мисли и тумачења. Поред *Релиције Њеишеве*, *Речи о Свечовеку* је дело које је привлачило највећу пажњу критичке јавности. Оно је за многе било камен спотицања, и до данас је остало без озбиљне процене и тумачења, и без указивања на мотиве и околности под којима је настало.

Свако ко се суочи са Николајевим делом – целом библиотеком списа – налази се пред великом тешкоћом: како реконструисати његове основне метафизичке, онтолошке ставове? Тешкоћа је утолико већа што та дела, писана у размаку од пола века, дају повода за различите интерпретације и тумачења. Имало би основа говорити о две метафизике код Николаја. О једној из предохридског периода и о другој из постохридског, што је и чињено. Ипак се поставља питање да ли је он толико контрадикторан у својим онтолошким ставовима или је посредни нешто друго. На основу анализе и проучавања свих његових дела, свеједно што међу њима постоје разлике, може се извући закључак да он од почетка до краја живота усваја и прихвата основне истине хришћанске метафизике, односно тријадологије, а у суштини не изграђује никакву нову метафизику. Ако тријадологија на првом месту

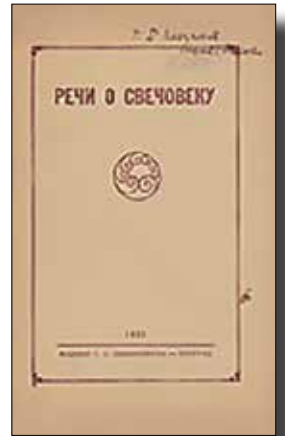
тражи одговор на питања: *шта је или ко је* Света Тројица по себи, какав је однос Лица Свете Тројице унутар њих, како то – један Бог (једна суштина), а Три Лица? – онда Николај, сем у *Речима о Свечовеку*, и *Молитвама на језеру*, и не поставља та питања, јер их прихвата онако како је то Црква усвојила. Мање-више у свим осталим делима он даје одговор на питање шта Света Тројица, Свечовек или Богочовек *значе за нас*. Тријадологијом и христологијом се бави из антрополошке перспективе, то јест њима се бави толико колико му је потребно да осветли смисао људске егзистенције. За њега су еклисиологија и антропологија неодвојиве од тријадологије, христологије и пневматологије. Иако је питање Свете Тројице и Бога *по себи* (ad intra) неодвојиво од питања Бога *за нас* (ad extra), ипак их треба разликовати. Када се Николај бави проблемом Свете Тројице по себи (првим делом двоједног питања), тада његова тумачења нису увек заснована на православној тријадологији. То проузрокује једну посебну онтологију која није компатибилна са православним поимањем и самосазнањем Свете Тројице, иако он, у ствари, то учење прихвата и исповеда. То можда и јесте парадокс. До ове несагласности и неадекватности у тумачењу долази због два разлога. Прво, што Николај тумачењу Тајне Свете Тројице приступа или есенцијалистички (Божанска природа одређује Тројичну Личност) или антропоцентрично и космоцентрично, користећи аналошки метод. Друго, што он не оперише кључним тријадолошким појмовима као што су *Божанска суштина* (οὐσία, substantia) и *Божанска ипостас*, *Божанска суштина* и *Божанска енергија*, и не прави разлику између Божанске *природе* и Божанске *слободне воље*, без којих је православна тријадологија неразумљива. Ове две чињенице су оставила трага, и колико год да је настојао да премости есенцијалистичко поимање Свете Тројице и аналошка тумачења, у томе ни-

је успео. Истина, у неким позним делима осећа се персоналистички приступ овом проблему. У *Љубосињском сјослову*, *Касијани*, *Персоналној узрочности*, а пре њих у *Омилијама* и *Охридском прологу*, има одређених фрагмената који дају велики основ за претходни закључак. Ипак, било би потпуно вештачки на основу тога изводити судове о његовој тријадологији и метафизици. На те мисли ћемо се освртати када буде било речи о антропологији, јер их и он сам користи у антрополошком контексту.

Полазећи од чињенице да Владика Николај усваја основне хришћанске истине као своје, и да се то не може доводити у питање, сада преостаје указивање на начин како их он тумачи и образлаже, и шта из тих тумачења произилази, као и шта је ту сагласно, а шта није, са православним Предањем. Код њега је више него очигледно да му је Христос центар свеукупне мисли, алфа и омега. Николајево прво значајније дело је *Васкрсење Христово* (докторска теза), а последње *Једини Човекољубац*. По овоме се он не разликује од осталих великих теолога Цркве Христове, али се разликује по начину на који ту христоцентричну мисао излаже и саопштава. У томе је оригиналан. Смелост и ризик да не иде уобичајеним путем (путем богословског начина мишљења), већ да крене другим путем (путем поетског и уметничког саопштавања најдубљих истина вере), јесте за дивљење, упркос могућим приговорима. То ће показати његова онтографија и онтогенеза, где се преплићу многе идеје, посебно индијски, персијски и египатски еманатизам. Помоћу Свечовека он жели да помири све, па и непомирљиво, и да створи ново друштво и нови светски поредак. Европском, посебном германском *нашчовеку* супротставља, условно речено, балканског и словенског Свечовека.

Идеја панантропизма, панхуманизма (свечовештва) веома је стара. Њени трагови се налазе у бројним древним оријенталним религијама и философијама. Гото-

во да није било културе и цивилизације у којој на одређен начин није била изражена тежња људског духа за свечовештвом. Ипак, сам појам *свечовек* је новијег датума. Колико је познато, њега је први пут

експлицитно употребио Достојевски у својој чувеној беседи *Беседа о Пушкину*, а нешто касније и руски философ Владимир Соловјов. Ни један ни други нису покушали да детаљније објасне и дефинишу тај појам. Ипак се може закључити да га употребљавају у смислу моралног и вредносног појма којим се означава само својство људске личности или крајњи циљ људске егзистенције – циљ је човека да постане *свечовек*. Он је вероватно употребљен као пандан Ничевом појму *нашчовек*, који такође има моралну и аксиолошку конотацију – циљ човека је да постане – *нашчовек*. У позадини појма *свечовек* сигурно стоји православна христологија и антропологија, а у позадини *нашчовека* западноевропска метафизика субјективизма. Реч *свечовек* се веома рано среће код Николаја, чак и у најранијим списима, и то у истом значењу у којем га употребљавају Достојевски и Соловјов. Међутим, у *Речима о Свечовеку* и *Молитвама на језеру* та реч више није само морални и вредносни појам већ лично име. На то јасно указује сама чињеница да ту реч некад пише малим, а некад великим словом. Као лично име, то је синоним за Богочовека Господа Исуса Христа. Зашто овде не спомиње Богочовека него Свечовека, иако он има сва својства Богочовека, остаје питање које тражи одговор. Да то није случајно, и да за то постоје посебни разлози, можда указује и сама чињеница да је прво издање *Речи о Свечовеку* изашло непотписано.

– наставиће се –

– Нека питања из Старог Завета –

Пут у Обећану земљу (слободу)

Проф. др Родољуб Кубаи

Приповест о Изласку је теолошки наратив који доноси основне Истине вере у чему и лежи његова снага и важност. То су архетипски моменти и непресушни извор богословског надахнућа.

У егзегетским истраживањима – када се говори о изласку Израилаца из Египта – библијски научници су највише пажње усмерили на питања: Да ли се и како десио Излазак? Која је могућа рута којом су Израилци прошли? Када се десио Излазак? Колико је народа изишло из Египта? итд. Све су ово, наравно, легитимна и важна питања за старосавезну егзегезу и теологију. Међутим, постоје извесни аспекти ове приповести који су помало остали у сенци савремених истраживања. Једно од њих је сам опис путовања, у смислу како су описани Израилци на путу у Обећану земљу. Управо је то била примарна функција овог текста. Наравно, треба имати на уму да је то теолошки опис који се заснива на историјском догађају. Ипак, циљ није било пуко причавање историјских факата,

него теолошко тумачење у форми саме дескрипције. Догађаји су врло чудновати, што савременог читаоца оставља у сумњи. Међутим, опис у којем је толико наглашено присуство Божије и многа чуда која су се дешавала управо је имао за циљ да даде већу историјску тежину догађајима. Тиме је наглашавано да су ропство и излазак историјске реалности, које имају пресудан значај, а не некакав контингенталан догађај. Иначе, према тадашњем схватању, чуда су требала да појачају историчност описаних дешавања. Савремени читаоци да би разумели Писмо морају да приступе библијском тексту имајући у виду управо такве особености, поготово што оне нису карактеристичне за наше време.

Према библијском опису, Израилци су предвођени Мојсијем и помогнути „руком Божијом“ по-

бегли из Египта, где су робовали и упутили се у земљу „којом тече млеко и мед“, и коју је њима и њиховим праоцима обећао Бог. Бег у Обећану земљу значио је и ослобођење од ропства. А то заправо и јесте важан угао сагледавања Израилаца на путу ка обећаној слободи. Важан је јер на сликовит и егзистенцијалан начин говори о односу између Бога и Израила. Иоле пажљивијем читаоцу ових библијских редака запашће у очи врло често негодовање Израилаца. Они се успут готово непрестано препиру и ропћу на Мојсија и Бога, што показују њихови узвици: „Нисмо ли ти говорили у Египту и рекли: прођи нас се нека служимо Египћанима“ (Изл. 14, 12), или „стаде народ викати на Мојсија“ (Изл. 15, 24; 16, 2; 17, 3), или „народ се свађаше са Мојсијем“ (Изл. 17, 2). Чак је

Пасха – Прелазак – Мојсије и Јевреји прелазе Црвено море, фреска из синагоге у Дура Европу (извор: Википедија)

једно место названо по свађи: „А место оно назва Маса и Мерива зато што се свађаше синови Израилеви и што кушаше Господа“ (Иzl. 17, 7). Израилци су представљени као тврдоврат (бунтован) народ. Понекад се на Израил распали гнев Божији, па Мојсеј мора да посредују (уп. Иzl. 32, 10–14). Читав приказ је пун такве динамике. Међутим, када се ствар погледа из егзистенцијалне перспективе, у основи то је врло реалистичан опис, ослобођен било какве идеализације. Теолошки језик и богатство слика управо су имали за циљ да представе тај реализам. Израилци су приказани као живи људи, од крви и меса, који пролазе кроз искушења слободе, вере и невере, храбрости и кукавичлука. Бунтовни робови на путу слободе.

Из овог угла посматрано, два момента, која се могу ишчитати из овог теолошког наратива, посебно су упадљива. Прво, овај текст представља теолошки манифест слободе човека. То се управо види у слободи коју Израилци пројављују на путу супротставља-

јући се самоме Богу. Приповест о Изласку није опис у којем уштављени и стерилно-побожни људи беспоговорно прате Бога, него је то драматичан приказ сусрета човека са Богом и слободом. У немогућности да сасвим прихвате стварност којом су пошли, Израилци се колебају и бунтују, што и јесте потпуно људска особина. Занимљиво, Бог управо бира таква бунтован народ, јер он у својој искрености пројављује способност да склопи Савез. Друга важна ставка је то да је слобода велико искушење. Опис Изласка има своју дубоку психолошку димензију; то је својеврсна мапа људске душе. Слобода није само дар него и бreme, што се види када Израилци узвикују: „Нисмо ли ти говорили у Египту и рекли: прођи нас се нека служимо Египћанима“. Наравно, Египћани овде могу послужити као метафора свега онога што поробљава човека. Често је лакше предати се слабости, него се суочити са слободом. Иако је Бог приказан као стално присутан (облак, стуб, Анђео Господњи), Израил је у сталној сумњи – не-

престано га плаше беспућа сурове пустиње. Истовремено, пут слободе није пречица, то је лутање кроз пустињу – метафору искушења, али и символу слободе. Само на таквом путу могуће је склопити Савез са Богом, Јахвеом. Само у таквим условима, где су сви пред Богом једнаки могуће је поставити високе идеале вере – Израил је требало да постане *народ свети*, мимо све остале народе на земљи.

Приповест о Изласку је теолошки наратив који доноси основне Истине вере у чему и лежи његова снага и важност. То су архетипски моменти и непресушни извор богословског надахнућа. Читањем ових редака увиђа се егзистенцијална напетост сусрета човека са Богом. Кроз беспућа синајских пустиња, где се ковитла зли дух Азazelа требало је наћи пут ка Обећаној земљи. Израил то није могао сам; кроз бескрајне пустиње – како Писмо каже – водио га је Бог. У дубљем, егзистенцијалном смислу ова историја је путоказ за сваког човека који крене библијским путем богопознања и слободе. ■■

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Спорт и подвиг

(1. Кор. 9, 24–27)

Проф. др Предраг Драгићинић

Апостол Павле упоређује хришћански животни стил са припремама и такмичењем спортиста, с тим што се прави паралела са мотивацијом која би код хришћана требало да буде много израженија. Занимљиво је да апостол говори о индивидуалним спортовима: трчању и боксу, у којима појединац носи сав терет борбе.

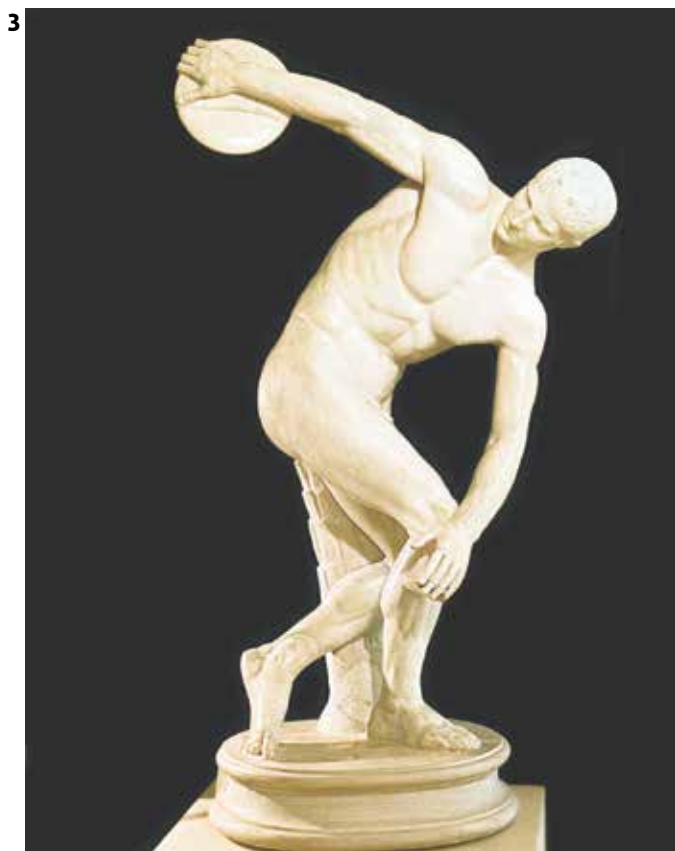
У 1. посланици Коринћанима, после излагања своје мисионарске праксе (9, 1–23), апостол Павле се кратко осврће на питање како у свему томе он види самога себе. Наиме, несебична посвећеност мисији и црквама, преданост проповеди Еванђеља, стални покушаји да „свима буде све“ (9, 22), свакодневно заједничарење у Еванђељу, прожимају његов живот (уп. 2. Кор. 11, 21–33). У вртлогу свих тих активности, апостол се најпре обраћа Коринћанима, упоређујући њихов живот са животним стилем и стремљењима спортиста, да би потом говорио о сопственом подвигу у категоријама спорта: „Не знате ли да они што трче на стадиону, сви трче, али само један добија награду? Тако трчите да (је) добијете. А сваки који се такмичи од свега се уздржава, они пак да добију венац распадљив, а ми нераспадљив. Ја пак тако трчим, не као на непоуздано, тако се пе-

сничим, не као онај који удара у ветар, него изнуравам тело своје и потчињавам га, да не проповедајући другима сам не будем одбачен“ (9, 24–27). Апостол, дакле, упоређује хришћански животни стил са припремама и такмичењем спортиста, с тим што се прави паралела са мотивацијом која би код хришћана требало да буде много израженија. Занимљиво је да апостол говори о индивидуалним спортовима: трчању и боксу, у којима појединац носи сав терет борбе. Овде је у ствари реч о потреби и неопходности индивидуалног подвига који појединца припрема за живот у заједници и чува га да, другима угађајући и другима се потчињавајући (што јесте „заједничарење у Еванђељу“, 9, 23; уп. такође Гал. 6, 1–2; Фил. 2, 3), сам не изгуби сопствени идентитет и буде „одбачен“, тј. не изгуби битку. Занимљиво је такође да апостол овако дубоке увиде из хришћанске животне

праксе износи управо кроз поређење са спортом.

Спорт у антици

Коринћани су Павлове метафоре могли веома добро разумети, пошто су спортске игре тога доба биле познате ширим слојевима становништва. Истамске игре, на пример, одржавале су се сваке две године, највероватније крајем месеца априла, у непосредној близини Коринта. Становници Коринта су били одговорни за организацију игара и често су били судије током такмичења. То су биле древне спортске игре коју се била друге по рангу у античком свету, одмах после Олимпијских, а пре игара у Делфима и Немеји. Почети Истамских игара сежу до 6. века пре Христа. Оне су најпре биле локалног типа, да би временом стекле панхеленски значај. Одржаване су редовно, осим када то ни-

Слике:

1. Трчаши, грчка амфора, Атика, 4. в. пре Христа (извор: historytoday.com)
2. Унутрашњост Колосеума у Риму, слика Томаса Кола из 1832. године (извор: Википедија)
3. Бацач диска, римска мермерна копија из 140. пр. Христа, Национални музеј, Рим (извор: Википедија)

је било могуће због ратног стања (нпр. између 146. и 44. пре Христа). У време мисионарског деловања апостола Павла највероватније су редовно одржаване (51, 53. и 55. године). Археолошка ископавања су открила материјалне остатке старта и циља на стадиону: дужина стадиона је била 181,15 м. Победник је добијао у руку палмину грану, а на главу венац од осушеног биља. Публика је победника посебно поздрављала узвицима подршке, а у својој постојбини је био јунак о коме се певало. Трчање је, свакако, било најстарија спортска дисциплина. Све до периода позне антике олимпијаде су добијале називе по победницима трка на стадиону. Постојале су трке на кратке дистанце (ста-

дион, 192 м.), двоструке кратке дистанце (диавлос, 384 м.) и дуге дистанце (долихос, до 5000 м.). Друга спортска дисциплина која се помиње у нашем тексту је бокс. Антички бокс меч трајао је без предаха. Циљ је био или да се противник обори, или да се онеспособи за даљу борбу, или пак да дође до предаје меча. Занимљиво је да су ударци у тело били забрањени. Једино су ударци у главу били дозвољени и само су се они рачунали. Бокс је био врло атрактивна борилачка дисциплина, много атрактивнија од рвања. Способности бораца долазиле су до пуног изражаја. Постоје антички извештаји о боксерима који су брзим и вештим кретањем, избегавањем удараца и плесом по рингу, до-

водили противнике од крајње исцрпљености. Да апостол управо ове две вештине – трчање и бокс – доводи у везу са духовним животом хришћана, врло је индикативно. Извесно је да су ови спортови најбоље могли да осликају оно што се догађа ономе ко је поверовао у Христа и свој живот устројио тако да му следује.

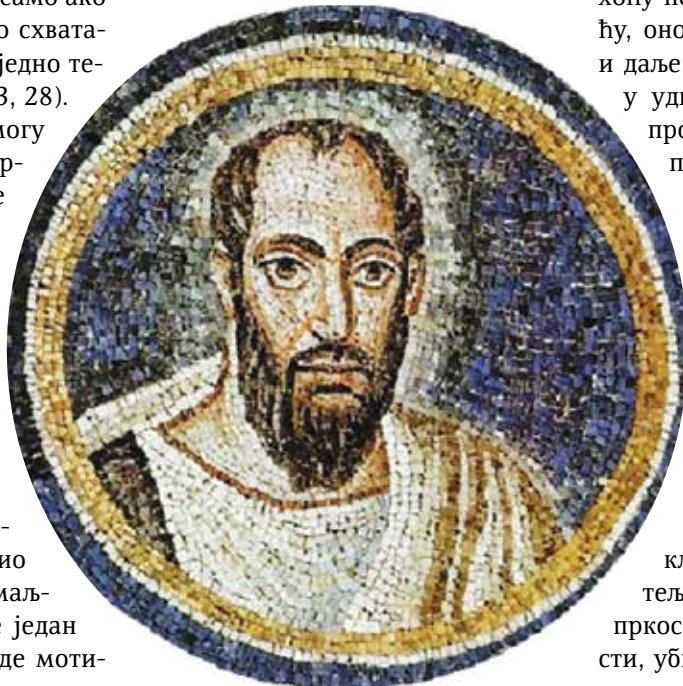
Спорт и подвиг

У ст. 24 се најпре скреће пажња управо на трчање: „сви трче али само један добија награду“. Апостол кроз ову метафору шаље двоструку поруку: једну која подразумева велики напор, велику конкуренцију, велики подвиг да се буде први и један међу многима, и другу да *сви* треба да

чине тај напор и тај подвиг, што донекле излази из оквира метафоре трке у којој *један* побеђује. Тај искорак из поменуте метафоре се може разумети само ако се узме у обзир Павлово схватање Цркве у којој су сви једно тело, сви једно (нпр. Гал. 3, 28). Стога хришћани *сви* могу бити тај *један* који је први. Надаље, у стиху 25 се наводи: да би се постигао циљ да се буде први, потребно је много напора и одрицања. Ако се један спортиста месецима одриче свега, ограничава своје телесне потребе у сваком погледу (оно што се данас назива „карантин“) само да би добио распадљив венац и земаљску славу, колико више један хришћанин треба да буде мотивисан у сопственом подвигу да би добио „венац нераспадљив“. Потом апостол са обраћања Коринћанима („ви“), прелази на сопствени пример: „Ја пак тако трчим, не као на непоуздано, тако се песничим, не као онај који удара у ветар, него изнуравам тело своје и потчињавам га, да не проповедајући другима сам не будем одбачен“. Реторички, апостол овде ангажује мотив опонашања који је већ наводио у 4, 16 („Молим вас, дакле, угледајте се на мене“), и касније поново наводи у 11, 1 („Угледајте се на мене, као ја на Христа“). Он предочава коринтским хришћанима природу свога подвига: он је тркач који не трчи у неизвесно, већ зна куда трчи; он је боксер који не удара у ветар, тј. који промашује. Његова борба је осмишљена и прецизна. Он изнурава своје тело, да не буде преварен и проповедајући другима сам не буде одбачен. Апостол користи један веома агресиван глагол за однос према телу: *δουλαγωγῶ* („потчинити“, „поробити“, „припитомити“). Све то да не буде

одбачен (*ἀδοκιμὸς γένωμαι*). „Бити одбачен“ овде је можда боље превести као „онај ко није прошао тест“, „губитник“, „беско-

Апостол Павле, детаљ ранохришћанског мозаика из Равене (5–6. век)
(извор: wikipedia.org)

ристан“. Против кога пак Павле трчи? Против кога се боксује? У чему је суштина његове борбе?

Хришћански подвиг

У низу метафора спорта противник није неко други (други човек или друга сила) кога треба поразити. Оно на шта метафора циља је наглашавање напора да се стигне и победи: Коринћани треба тако да трче да *сви* *σῴνται* *ἵπρι*. Апостол се не бори против неког другог, неког споља, већ против самога себе, *ὑποτασσάμενοι τῷ κυρίῳ* *ἵνα* *ἐν ἡμῖν* *ἡ σωτηρία* *ᾧς* *ἐμμεν*. Како разумети овај парадокс? Више светла на загонетне речи „него изнуравам тело своје и потчињавам га“ (*ἀλλὰ ὑποτάσσω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ*), да не проповедајући другима сам не будем одбачен“ могле би да баце излагања у Посланици Римљанима 7, где апостол описује унутрашње стање човека у подвигу. Он, наиме,

пише: „Јер знам да добро не живи у мени, то јест у телу моме; јер хтети имам у себи, али учинити добро не налазим, јер добро што хоћу не чиним, него зло што нећу, оно чиним“ (Рим. 7, 18–19); и даље: „Али видим други закон у удима својим који се бори против закона ума мојега, и поробљава ме законом греха који је у удима мојим“ (Рим. 7, 23). Која су то „дела тела“ против којих се апостол Павле, као и сваки хришћанин, бори као што се један спортиста такмичи? „А позната су дела тела (*τὰ ἔργα τῆς σαρκός*) која су: прељуба, блуд, нечистота, идолопоклонство, чарање, непријатељства, свађе, пакости, гнев, пркоси, раздори, поделе, зависти, убиства, пијанства, раскалашности...“ (Гал. 5, 19–21). Подвиг хришћанина се дакле састоји у томе да кроз лични подвиг препозна и одбаци наведена „дела тела“, то је вежбање воље да се избори да чини оно што заиста хоће, а не да јој „тело“ намеће да чини оно што неће: „Јер тело жели против духа, а дух против тела, ово се једно другом противи, да чините оно што не бисте хтели“ (Гал. 5, 17). Искуство распућености човека растрзаног између „тела“ и „духа“ свакако је блиско највећем хришћанском мисионару раног хришћанства. Стога је тренутак индивидуалног подвига, унутрашње борбе, телесног подвига, сличног оном кроз који пролазе спортисти да би очуvalи своју физичку форму, нешто чему је апостол прибегавао далеко од поља мисионарског рада, препуног сложених међуљудских односа, захтева, незадовољства...: „Поред свега осталог, свакодневни притисак људи на мене, брига за све Цркве. Ко ослаби, а да и ја не ослабим? Ко се саблажњава, а ја да не сагоревам?“ (2. Кор. 11, 28–29). ■

У старој бугарској престоници, Великом Трнову, у четвртак 3. новембра 2016. године почео је међународни научни симпосион из систематског богословља и хришћанске философије. Овај симпосион, који је трајао до суботе 5. новембра, био је седми по реду, а домаћин је, као и претходних шест година, био Центар за систематску теологију Православног богословског факултета Великотрновског универзитета „Св. Кирило и Методије“.

Овај научни скуп у Бугарској био је јединствен по томе што је окупио православне теологе и филозофе који се баве истраживањима из области систематског и догматског богословља, а на њему су, између осталих, учествовали и професори, асистенти и докторанти са универзитета у Великом Трнову, Софији, Београду, Скопљу, Атини и Паризу.

Тема овогодишњег симпосиона била је „Богословље творевине“ (буг. „Богословие на творението“). Током тродневног програма скупа учесници су поднели преко 20 научних радова из области богословља твари – ктисиологије, и водили дискусије на тему Божијег стварања, богословља творевине, екологије, аскетике, хришћанске етике, онтологије итд.

Првога дана овог симпосиона, после пристизања и регистрације учесника уследила су уводна обраћања, а током поподнева и прва сесија скупа, којом је председавао проф. др Калин Јанакијев. Током ове сесије своје радове су представили Дарко Стојановић („Егзистенцијално-онтолошке димензије творевине“), Недељко Ристановић („Релационе димензије творевине“), Дионисије Склирис („Човечански принцип у богословљу Св. Максима Исповедника“), др Смилен Марков („Епикράтеја као елемент Божијег образа – развој у византијској антропологији током IX века“), и доц. др Свилен Тутеков („Тајна човека у перспективи тварног и нове твари у Христу (про-

У Великом Трнову

Седми међународни симпосион из систематског богословља

легомена за христоцентричну антропологију возглављења“), а између и након представљања ових реферата учесници скупа су износили своје примедбе и постављали питања предавачима, водећи дискусије на наведене и сродне теме.

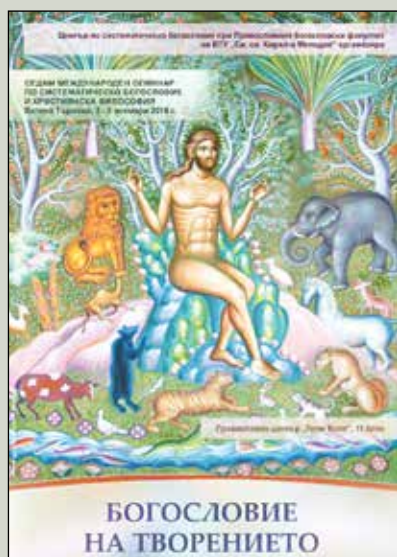
Другога дана међународног симпосиона у Великом Трнову, током преподневних часова одржана је друга научна сесија којом је председавао др Смилен Марков, а своје радове током ове сесије изложили су о. доц. др Александар Ђаковац („Душа између тварног и нетварног; једна богословска *ambigua*“), о. Вукашин Милићевић („Стварање из ничега и ноетичка структура твари према Св. Григорију Ниском“), др Невена Димитрова („Познање као поезија творевине“), др Маријан Стојадинов („Рај у перспективи стварања и пакибитија“), и Бојан Бошковић („Човекова слобода и порекло смрти“).

Трећом научном сесијом симпосиона, одржаном у петак 4. новембра поподне, председавао је доц. др Свилен Тутеков, а своје радове представили су потписник ових редова („Библијски Бог Творац и стварање: осврт на такозвани ‘библијски креационизам’“), ђакон др Златко Матић („Богословље твари у мисли Јозефа Рацингера (папе Бенедикта XVI)“), доц. др Светослав Риболов („Богословље твари у бугарској богословској мисли XX века“), проф. др Калин Јанакијев („Адам, Нови Адам и Црква као ново човечанство“), и о. др Сава Кокудев („Преображавање твари у Евхаристији: опит богословске рефлексije“).

Истог дана вођене су живе богословске дискусије, у којима су, између осталих, учесници са Београдског универзитета, пре свега о. А. Ђаковац и ђ. З. Матић, изнели своје примедбе на излагање проф. Јанакијева, и тако отпочели занимљив дијалог – првенствено са представницима савремених бугарских богословских и философских школа.

Трећега дана симпосиона одржана је четврта научна сесија којом је председавао доц. др Светослав Риболов, а у оквиру ове сесије своје радове окупљенима су представили проф. др Георги Капријев („Политичка теологија/философија у Византији“), проф. Ристо Солунчев („Хришћанство и антиполитички анархи-

зам“) и Милан Ђорђевић („Концепт отаџбине између идеологије и предокушања нове твари“). На крају скупа уследиле су закључне дискусије и разматрања.

Однос према Божијој творевини и изазови које питања тварности стављају пред хришћанско богословље, а тако и пред сваког хришћанина, дефинисали су теме које су разматране на Седмом међународном богословском симпозиону у Великом Трнову. Одржавање оваквих скупова, а пре свега дијалог који се на њима започиње и одвија – и са савременим друштвом и савременом научном мишљу, а затим и међу самим богословима – потреба су времена у којем живимо, и начин да богословска мисао дâ свој допринос савременој научној мисли, као и да понуди своје одговоре на питања која заокупљају савременог човека и друштво уопште.

Надамо се да ће и у наредним годинама Великотрновски универзитет наставити са организовањем и одржавањем оваквих богословских симпозиона на савремене и актуелне теме, и тако скретати пажњу на токове православне богословске мисли истовремено стварајући могућности за дијалог православног богословља са другим научним дисциплинама.

Срећко Пештровић

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (21. део)

Све се казује плотунима

Анђоније Ђурић

– Пред нама су гомиле пепела, једини остаци ојађених, попаљених села – стоји у писму једне девојке – Мучан извештај из Крагујевца –

Не зна се – гласи даље Вуковићев извештај – колико је било губитака код Бугара и Арнаута. Код грађана Куршумлије било је 20 убијених, и доста жена и деце по вароши. Рањеника је било у великом броју. Бугари су разоружани, а после два дана дошла је у село Мачковац и једна чета која се била склонила и предала се са својим официром.

Кад се водила борба код Куршумлије, ми смо били у селу Гојчиновцу у близини Прокупља, са Костом Војиновићем и Костом Пећанцем. Одатле Војиновић крене ка Копаонику, а Пећанац у Пасјачу. Војиновића је пресрела једна устаничка патрола из Куршумлије и саопштила му да су заузели Куршумлију. Пећанац је о овоме извештен, а Војиновић је отишао на коњу у Куршумлију да види шта се догодило. Ја сам са водом и четовођом Јеротијем Ђепацићем одатле отишао према Блацу.

Сав онај народ, који беше избегао у планине, и комите захтевали су од војвода да се објави општи устанак против Бугара и Аустријанаца. Војводе су најзад пристале и 13. фебруара (по старом календару) 1917. године објављен је устанак. Војводе су наредиле свим четама, којих је било по селима Топлице, Лебана, Косанице испод Јастрепца, ка Лесковцу, да четовође саопште кметовима да се дигну сви на оружје и прикупе у чете и да

свак, имао или немао оружје, има се овом позиву одазвати.

Народ је тврдо веровао да ће се овим устанком ослободити и сви су трчали да се пријаве у чете и водове. Трговци су помагали новцем и храном. Сељани су доносили храну и опанке устаницима. Од 13. фебруара почело је нагло повећање чета, које су упућиване у разне крајеве.

Ка Прокупљу су ишле чете Косте Војиновића и Пећанца.

Ка Брусу чете под командом Ђоке Ђамиловића из Вучитрна, и Јеврема Студеничанина. Ка Блацу чете под командом Милоша Милошевића. С њим су били Јеротије Ђенадић и Вучко Пантић, из села Лазаревца код Куршумлије.

Устаници хранили Бугаре

Ка Рибарској бањи потпоручник Александар Пипер.

Ка Нишу црногорски капетан Милинко Влаховић.

Ка Лебанама чете под командом попа Димитрија Димитријевића.

Заузети су Прокупље, Блаце, Лебана, Рибарска бања, опкољен је и Брус.

У Прокупљу је био један батаљон Бугара са четири митраљеа и два ескадрона. После борбе по околним висовима Бугари су побегли у варош и из ње се бранили. Увече су се предали. Штаб устаника био је у Прокупљу. Постављене су телеграфске станице, пошта, суд, војна станица.

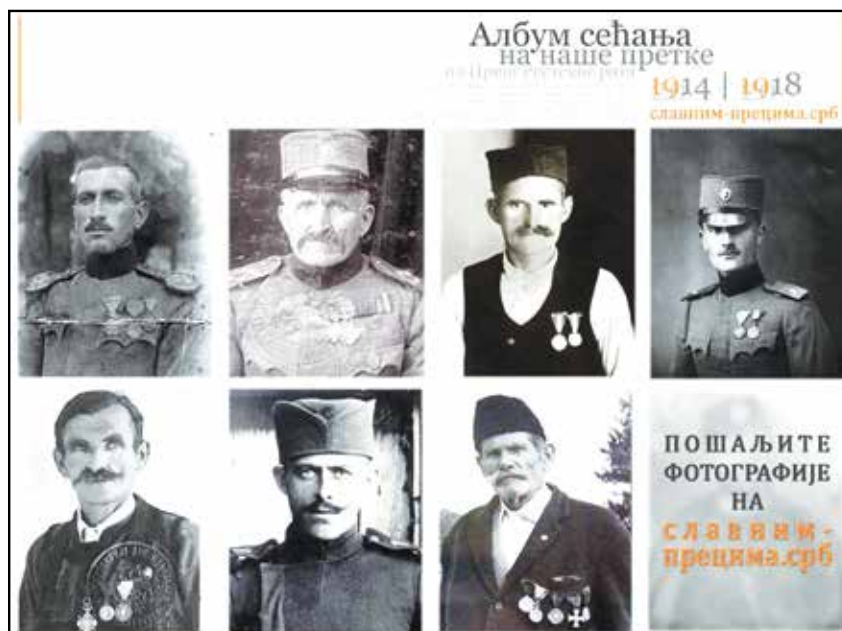
У Прокупљу су скупљени сви заробљени Бугари, ту су доведени и они из Куршумлије. Заробљени су храњени, давана им је храна као и устаницима. Заробљеници су се хвалили да су боље храњени него раније. Међу њима је био и мајор Попов (командант батаљона у Прокупљу) и још један официр. Устаници су бугарском мајору дали објаву да се може слободно кретати по Прокупљу.

Под Прокупљем је у то време летео у два маха аероплан и бацао бомбе побивши доста Бугара – заробљеника. У Житном Потоку, после кратке борбе, предао се устаницима командир бугарске чете са целом посадом. Код Лебана се такође предала бугарска посада. По заузећу Блаца, мој одред је кренуо ка Расини и Крушевцу, и пошто смо прешли Расину код села Разбојне, наишли смо на врло јак отпор Аустријанаца, који су били веома јако утврђени и располагали артиљеријом. Око Ниша вођене су борбе око Мрамора. Устаници су прешли Мораву. У овим борбама погинуло је доста устаника. Бугари су евакуисали све из Ниша.

Устаници су држали у поседу и својој власти и околину Прокупља, Бруса, затим Куршумлију, Топлицу, Пусту Реку, Лебане, Рибарску бању и многа друга села. Тада је непријатељ са великим снагама напао на устанике са свих страна Први су напали Арнаути са старе српско-турске границе и почели да пале села око Куршумлије. Аустријанци су са јаком артиљеријом продрли код села Качапора и заузели Блаце. Бугари су наступали са истока палећи села. Војводе су рачунале да их је напало неколико дивизија.

Потресно писмо девојке

На одступљеној територији, где год је наишла, бугарска и аустријска војска чинила је грдна зла народу. Само у селу Разбојни Аустријанци су довели око 2.000 људи, жена и деце и ту их све побили. Аустријанци су спалили

Разбојну, Равни, Златаре, Пребрезу, Попово...

Министар Јовановић је прочитао једно писмо које је у јуну 1917. године некако стигло српској Врховној команди, а писала га је из поробљене земље једна млада девојка, чије име није могао да наведе.

То писмо је стигло из крушевачког краја и овако гласи:

„Ви живите у дивној светлости раног пролећа, ми још увек у тамни позне јесени. Пред вама је лепо прослетње зеленило, наше очи блуде у грозну пустош; уместо цветних бокора, пред нама су гомили пепела, једини остаци ојађених, попаљених села. Тамо је дрвеће обасуто цвећем, а код нас поред тога окићено – живим цветовима. Поред нас пролазе лепа и нежна створења, до вас допиру њихови љупки и раздрагани гласови и безбрижно ћаскање, а мени сваког дана излазе пред очи бледа и намучена лица, унакажени – са омчом око врата. Њихови погледи, тужни уздаси, ужасно самртничко крклање пара уши, крвари срце и ужасава и најмање дете.

Одавно већ не слушамо птичије весело цвркутање; чујемо га али нам је сада оно сасвим равнодушно, не побуђује у нама никакве пријатне осећаје. Плотун од кога уши заглухну сада нам више ка-

же и као да његов последњи ехо прича о страшном дејству, о несрећним палим жртвама. Тамо доле, у пољу код Курилова, има много свежих гробова, обраслих травом, где у друштву почивају стотине невиних жртава...”

Министар Јовановић прочитао је још једно писмо које је стигло на Солунски фронт, а писано је 23. октобра 1917. године:

„Свет се у Крагујевцу мучи као и у целој Србији. Многи су интернирани из вароши и села. Силан свет помре по логорима. Пљачка се свет, нарочито по селима, од стране окупатора, душмански. Убијање не престаје. Лане у околини Борча убијено у једном маху око 40 људи, а сада, у марту, у околини Рогојевца, Рамаће и Добраче убијено и обешено 35, а осуђено на робију од 7 до 20 година око 280 лица, које мушких, које женских. Убијен је учитељ Глишић из Рамаће, из кафане „Талпаре“ га извели и убили. У марту и априлу ове године у окрузима: крушевачком, топличком, нишком и врањском убијено око 20.000 душа; више од 60 села са становништвом спаљено, више хиљада интернирано и расељено. Појединачна убиства не престају...”

— наставиће се —

Велики рат

Српска војска
у I. светском рату –
ратна фотографија
Риста Шукловића

Кајмакчалан – Капија слободе

Ако је Крф острво спаса, ако је Видо острво смрти, онда је Кајмакчалан врх наде

Јесен 2016. посвећена је обележавању 100-годишњице битке на Кајмакчалану. Тим поводом, у Свечаној сали Дома Војске Србије, 23. новембра представљен је документарни филм „Кајмакчалан-капија слободе“, Образовно-научног програма Радио-телевизије Србије.

Прва етапа у пробоју Солунског фронта и у коначној победи савезника у Великом рату везује се за Кајмакчалан. Врховна команда српске војске знала је да без освајања тог врха на висини од 2525 m не може бити ни коначне победе. Због тога се ова битка убраја у највеће у целокупној српској историји, а у војним аналима остала је описана као изузетан ратнички подвиг. Искусни војни стручњаци, и савезнички и непријатељски, сматрали су овај врх неосвојивим. Доминантни природни положаји на планини Ници, којој припада и врх Кајмакчалан, додатно утврђени и опремљени тадашњим најмоћнијим наоружањем које је држала бугарска војска уз помоћ Немаца, представљали су

непрелазну тврђаву за повратак српске војске у отаџбину. Бугари су га утврдили и сматрали неосвојивим, давши му симболично име „Борисов град“ сматрајући да су се трајно испречили настојању Српске војске да продре у окупирану отаџбину.

Тешке рововске борбе за освајање ове планинске тврђаве трајале су даноноћно целе друге половине септембра 1916. године. Најзад, у силовитом јуришу Дринска дивизија је, уз велике губитке, освојила Кајмакчалан. Жртве су и на једној и на другој страни биле огромне. Многи су остали заувек ту на прагу отаџбине. После освајања Кајмакчалан створени су услови за нову битку, познату у историји као Битка у луку Црне реке.

Зато се каже да Кајмакчалан није једна битка. То је низ већих и мањих битака у покрету, које су трајале до краја новембра 1916. године. Борбе су се водиле за свако утврђење, сваки врх, готово сваки камен, после чега је тадашњи командант свих савезничких снага на Солунском фронту,

француски генерал Морис Сарај рекао: „Срби, ви сте први отворили пут, ви сте најзад видели наше непријатеље у бекству.“

Наталијина рамонда

Екипа Образовно-научног програма РТС-а прошла је путевима битака од врха Кајмакчалан до Битоља и по изузетно тешком терену снимила први пут места која су до сада била незабележена. Око самог врха и данас су видљиви остаци ровова и митраљеских гнезда. Ни после стотину година природа није успела да избрише трагове одсудне битке. У рововима данас цвета ендемична биљка *Наталијина рамонда* непосредно изнад остатака муниције, коју кише и снегови повремено избаце на површину. Поред лука Црне реке, ту су невероватна непријатељска утврђења дуж чувене коте 1050, које је бранила немачка 11. армија. У овим артиљеријским гнездима и данас се могу наћи остаци граната, муниција и делови војничке опреме. Новинарска екипа је имала срећу да

Војни музеј Београд
и
Савез потомака ратника Србије 1912-1920.

ПОЗИВАЈУ ВАС НА
ИЗЛОЖБУ ФОТОГРАФИЈА
АЛБУМ СЕЋАЊА НА НАШЕ ПРЕТКЕ ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Изложба фотографија пројекта „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ приказује фотографије, ратне дневнике, војничка писма, дописне карте, споменице и осталу историографску грађу учесника Првог светског рата. То су јединствена сведочанства о ратним авантурама и страдањима српског војника у ратним годинама, потиснутог са страница светске историје. Изложба „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ резултат је напора да се данас, сто године касније, ода дужна почаст том малом човеку из Великог рата, и да се његово велико жртвовање за правду, истину, слободу и човечанство не избрише из нашег, цивилизацијског памћења, већ постане културна баштина. Придружите нам се у намери да поносно испричамо велику причу о нашим прецима!

ВОЈНИ МУЗЕЈ
| Београд
славним-прецима.crb | slavnimprecima.rs

Српска
православна
црква

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
Сектор за људске ресурсе
Управа за традицију, стандард и ветеране

Војни музеј
Београд

Албум сећања
на наше претке
из Првог светског рата
1914 | 1918

„Још су овде миџраљески реденици, потпуно напуњени и налик на дугачке змије, тамо су празне чауре од граната које су сејале смрт. На дну ових чаура чита се на бугарском језику: 'Фабрика муниције, Карлсруе, 1916'.

Бугарске пушке исто тако су остале. То су пушке без кундака. Било је хладно на Кајмакчалану и победнички српски војници нису имали ничим другим да се греју сем кундацима непријатељских пушака. Што чини још већи утисак, то су лешеве који, на стотине, још покривају земљиште овог високог врхунца. Није се имало времена да покопају све жртве ове клинице. Далеко од тога. Оне су још већином на месту где су пале и зима је добро сачувала њихове лешеве. Ровови су пуни њих и тела су остала у положају у којем је смрт изненадила људе. Један изгледа да тражи својом леденом руком бомбу у це-

пу свога шињела. Један други мислио је да је нашао склониште иза једне стене која га није заштитила од парчета гранате, и оно му је однело половину главе. Трећег, сасвим младог човека, оборио је на леђа куршум који га је погодио посред чела. Његов леп младићки лик, његове широм отворене очи изгледа да питају небо зашто је морао умрети тако млад. На једном другом месту била је борба прса у прса. Бугарски лешеве и српски лешеве леже измешани по земљи. Они још као да чине покрет да се узајамно хватају за гушу. Поред њих, виде се пробијени шлемови који нису заштитили главе, које је требало да спасу. Ветар шиба облаке, урлајући. Орлови и гаврани крстаре по ваздуху, чувају стражу око овог бојишта и места очајања.“

(Из књиге др Арчибалда Рајса
Шта сам видео и проживео у великим данима)

сними унутрашњост тих утврђења и пронађе остатке немачке и француске муниције коју је користила српска војска.

Падине Кајмакчалана и планине Нице посејане су гробовима српских војника. Готово да нема цркве, црквишта где нема српског гробља. Али, гробља су и дубоко у шумама, као и појединачни гробови, или по неколико у групама. Постоји једно такво гробље где су још видљиви натписи на сачуваним надгробним споменицима.

Све су то младићи од двадесетак година који су прошли голготу повлачења, завршили војну обуку на Крфу, пребачени на Солунски фронт и остали заувек ту, у подножју Кајмакчалана.

Са екипом РТС-а ишао је и потомак ратника са Кајмакчалана, који је уједно и потомак Милунке Савић. Његова сведочанства такође су остала трајно забележена у овом серијалу.

Кајмакчалан је још пре пуног века био инспирација многим

уметницима, песницима, писцима, вајарима, сликарима.

У серијалу је посебна пажња посвећена капели на самом врху ове планине поред којег је звоник са Пупиновим звоном, а испод саме коте 2525 је костурница у којој данас почивају дивови Кајмакчалана.

У документарном серијалу, поред стручњака-историчара, учествују и потомци ратника ове пресудне битке у Великом рату.

З. Нешић

ФЕСТИВАЛ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕНЕ МУЗИКЕ
"ДАНИ СЛОГЕ"
 Сарајево/Источно Сарајево

5. новембар:
 - 19.00 - Отварање Фестивала у Саборној цркви Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву

Учествују:
 - СПД "Слога" Сарајево
 диригент: Стефан Мојсиловић
 - Мушки ансамбл "Источник" Бања Лука
 диригент: Арсен Чаркић
 - Мјешовити хор Филозофског факултета Пале
 диригент: Јелена Чамур
 - Мушки ансамбл "Сервикон" Источно Сарајево
 - Хор Смјера за црквену музику и појање Музичке академије у Источном Сарајеву
 диригент: Раде Радовић

7. новембар:
 - 14.00 предавање: Проф. др Даница Петровић, музиколог
 сала Музичке академије у Источном Сарајеву (III спрат ЕТФ-а)
 - 19.00 концерт: СПД "Слога" Сарајево
 сала Дома Оружаних снага БиХ, Сарајево

8. новембар:
 - 09.30 - Литургија у Саборној цркви
 - 18.00 - Затварање Фестивала, Палата Митрополије Дабробосанске, Сарајево

Дани Слоге

У Храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву 5. новембра 2016. отворени су Дани Слоге, фестивал православне црквене музике. Фестивал Дани Слоге, иако јединствен догађај у данашњем Сарајеву, дио је ширег културног дјеловања које траје више од једног вијека. То дјеловање израз проналази у пјесми и пјевању, а смисао у нечему већем и недохватном и управо су Дани Слоге симбол потраге за тим већим и недохватним које се једнако проналази и у прошлости, и у садашњости, и у будућности, а СПД Слога из Сарајева, као ријетко ко, памти прошлост, развија садашњост, и нада се достојној будућности.

Публика је на отварању Фестивала могла судјеловати у посебном тренутку: у 19:00 изгашена су свјетла у храму, у истом трену

су се зачули први тонови „Достојно јест“ Петра Динева, а потом су пјевачи са свијећама у рукама, пјевајући, изашли на сцену и отпјевали до краја ту композицију. Послије обраћања водитеља и диригента СПД Слога Стефана Мојсиловића, хор је композицијом „Царе небесниј“ Јосифа Маринковића на прави начин најавио остале хорове који су наступили на отварању. Наступили су: Мушки камерни ансамбл *Свети Плаћон Бањалучки* или *Источник* који води диригент Арсен Чаркић, потом Хор Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву под руководством диригента Јелене Чамур, Мушки ансамбл *Сервикон* и, на крају музичког дијела отварања, наступио је Хор Смјера за црквену музику и појање Музичке академије Универзитета у Источном Сара-

јеву под руководством Рада Радовића. Као посебан тренутак на свечаности отварања Дана Слоге на приједлог Српског пјевачког друштва Слога у Сарајеву, Митрополија дабробосанска додијелила је Златни орден Светог Петра Митрополита дабробосанског господину Раду Радовићу, диригенту Хора Смјера за црквену музику и појање и професору Музичке академије Универзитета у Источном Сарајеву за досадашњи рад на пољу црквене музике. Орден је уручио протојереј-ставрофор др Владимир Ступар, старјешина Саборне цркве.

Други дан је започео су служењем Литургије у Храму Рођења Пресвете Богородице на којој су заједно са свештеницима и вјерницима пјевали СПД Слога и Мушки камерни ансамбл *Свети Плаћон Бањалучки* или *Источник*.

Посебном пјевачком утиску богослужења допринијело је заједничко дириговање Тамаре Петијевић, Арсена Чаркића и Стефана Мојсиловића. Затим је одржано предавање Тамаре Петијевић у Музичкој академији Универзитета у Источном Сарајеву под насловом „Дириџент између црквене и концертне музике“. Посјетиоци Дана Слоје молили су слушајући предавање и у трећем дану Фестивала и то предавање проф. др Данице Петровић „Црквени музичари – мало познати уметници и сарајевски на њиви Господњој“.

На крају дана, у 19 часова одржан је цјеловечерњи концерт СПД Слоја у Дому оружаних снага у Сарајеву. У току концерта додијелене су плакете почасним диригентима хора од 1993. до данас, и посебно заслужним члановима који су пјевали у хору када је то заиста било тешко. Почасни диригенти су постали Бранка Бошњак и јереј Душко Сандић, а посебну захвалницу је добио бивши диригент Мирослав Иванковић. Такође, почасни чланови су постали: Јулијана Ђедовић, Зорица Краљевић, Мирјана Мутаваџић, Славица Флегер, Јованка Комненић, Чедомир Радојичић, захвалницу је добило Српско хуманитарно друштво „Добротвор“ и њен предсједник Алекса Ђебић, те Милијана Ласица. За помоћ и мај-

чинску бригу према Слози још од оснивања, хор је наградио Митрополију дабробосанку као великог покровитеља и утемељивача Слоје. Захвалницу је примио секретар Митрополије дабробосанке јереј Немања Ђуреиновић. Својим присуством концерт је увеличао и г. Младен Иванић, члан Предсједништва БиХ из Републике Српске.

На дан Светог Димитрија затворени су Дани Слоје. Тако се крај великог догађаја у историји Слоје и Сарајева нашег доба повезао са почетком великог догађаја из претходних времена. Уз прославу Светог Димитрија одлучено је давне 1888. године да се оснује Друштво. Овако створен временски круг који обликује историју Слоје треба на симболичан начин да укаже на нераскидиву везу између ствари и догађаја, треба да додатно истакне међусобна прожимања времена и дјела на одређеном простору, у Сарајеву.

У јутарњим часовима Слоја је са свештеницима и вјерним народом учествовала у Литургији у Храму Рођења Пресвете Богородице. Литургија је била посебна за све чланове и због тога што су први пут пјевали док је служио почасни диригент јереј Душко Сандић. Хором је дириговала професорица Тамара Петијевић.

У 18 часова почело је свечано затварање Дана Слоје. У просто-

ријама Митрополије, међу фотографијама Слоје и добијеним ордењем које је изложено, на славском обреду уз присуство чланова и пријатеља, протојереј ставрофор Владимир Ступар и јереј Немања Ђуреиновић благословили су хљеб и жито и преломили славски колач.

Покровитељи Фестивала били су Митрополија дабробосанска, СХУ „Добротвор“ Сарајево, Министарство цивилних послова БиХ и Министарство културе и информисања Републике Србије. Уз многобројне писане медије, концерт отварања снимали су БХРТ, ТВ Хема, РТРС, ТВБН, ОСМ и други.

Фестивал православне духовне музике Дани Слоје завршен је послије четири дана испуњена пјевањем и служењем Богу и заједници. Дани Слоје ће остати као неизбрисиви печат нашег доба, а наше доба је и сад и свагда.

Огњен Тодоровић, професор
српског језика и књижевности

У СУСРЕТ ЈУБИЛЕЈУ МАНАСТИРА ЖИЧЕ:
Божанствена Литургија

Ове 2016. године, уочи празника Преподобног Симона Монаха, а у склопу обележавања великог јубилеја – 800 година постојања манастира Жиче, сестре ове свете царске лавре обрадовале су нас издавањем новог музичког компакт диска под називом „Божанствена Литургија“.

Овај носач звука круна је дводеценијског труда преподобних монахиња на обнављању древног источног црквеног музичког предања. На њему се налазе химне које се поју сваке недеље у цркви на Светој Литургији. Музички репертоар пажљиво је одабран и представља спој старог и новог – древних средњовековних композиција анонимних аутора и оних новијих, познатих аутора, почевши од 18. века до данас, док су свештенички возгласи и ђаконске јектеније произнесени у древном рецитативном напеву карактеристичном за цео православни Исток.

Међутим, осим музичког богатства, овај савремени музички медиј даје нам и једну дубљу – духовну димензију. Сниман у аутентичном амбијенту саборне манастирске цркве, у којој монахиње свакодневно псалмима и духовним песмама славе Бога и Његове свете угоднике, он нам доноси одјек оних истих богослужења која се у манастиру Жича већ осам стотина година врше без прекида. Обнављајући богослужбено музичко предање сестре ове свете обитељи бивају и саме духовно обнављане тим истим предањем.

Дарујући српској култури плод духовних прегнућа своје обитељи, манастир Жича нас истовремено све позива да и сами учествујемо у тој обнови предања.

Извор: сџ.срб

У БЕОГРАДУ

Промоција књиге *Непоновљива поновљивост*

Дана 3. новембра 2016. године, у сали парохијског дома Вазнесењске цркве у Београду, одржана је промоција књиге *Непоновљива поновљивост* аутора протојереја Александра Михаиловића из Пожаревца. Пред пуном салом о садржају и вредности овог душекорисног дела говорили су протојереј-ставрофор др Милош Весин – свештеник из Чикага и професор на Православном богословском факултету Светог Саве у Либертвилу, Радомир Андрић – председник Удружења књижевника Србије, и аутор. На самом почетку, отац Милош Весин је присутне упознао са садржајем књиге и изнео своје импресије везане за саму тематику којом се отац Александар бавио у својим текстовима. Отац Милош је на себи својствен начин пренео свој доживљај ове књиге на све присутне. После оца Милоша, присутнима се обратио и Радомир Андрић који је уједно писао и предговор. Господин Андрић је, са становишта књижевности и философије, објаснио значај ове збирке текстова оца Александра. Он је такође изнео своје стручно мишљење везано за садржај текстова који су њему остали урезани у памћење. На самом крају окупљенима се обратио и аутор. Отац Александар се на почетку обраћања захвалио свима присутнима, као и свима који су му помогли приликом објављивања његове друге књиге. Потом је све присутне упознао са историјом настанка ове књиге. Отац Александар је у овом делу изнео и дао одговоре на многе теме. Једна од тих тема, која и није толико проучавана у нашој Цркви, јесте однос теологије и медицине. Поред тих тема, отац Александар је у овом делу показао своје разноврсно и веома широко знање везано за теологију и остале природне науке.

После промоције књиге *Непоновљива поновљивост* уследило је постављање питања како аутору, тако и присутним говорницима и обавезно упознавање присутних са аутором и потписивање књига.

Душан Вуковић

У НОВОМ САДУ

Свечана академија поводом славе

У радости и свечарском расположењу прослава славе Новог Сада, престоног града Епархије бачке, после Свете Архиепископске Литургије настављена је свечаном академијом под сводовима Српског народног позоришта.

Ове године у оквиру прославе градске славе обележено је више

јубилеја: 260 година од упокојења знаменитог Епископа бачког Висариона Павловића, 275 година од оснивања Висарионовог колегијума – прве високе школе у Срба, 275 година од оснивања Висарионове болнице и 285 година од оснивања Рождество-Богородичне латинско-словенске школе. Тим поводом, заједно са Православном црквеном општином новосадском, Гимназија „Јован Јовановић Змај“, која је чувар и настављач културне и просветне традиције Велике српске православне гимназије и свих школа које су у последња три века постојале у порти Саборне цркве у Новом Саду, приредила је пригодан програм. Свечаној академији су, поред Епи-

скопа бачког Иринеја и многобројних Новосађана, присуствовали и председница Народне скупштине Републике Србије Маја Гојковић, градоначелник Новог Сада Милош Вучевић, Митрополит загребачко-љубљански Порфирије и Владика крушевачки Давид.

По интонирању химне „Боже правде“, тропара Светом Георгију и химне школе, у извођењу хора Гимназије „Јован Јовановић Змај“ и уметничким вођењем Јована Травице, Епископ Иринеј поздравио је присутне на свечаној академији истакавши да је Свети Георгије сведок љубави за све народе. Владика је подстакао присутне да размишљају да почетак високог школства у Срба не везују искључиво за Велику школу у Београду, јер је и сам Доситеј Обрадовић рекао да није било Висарионовог колегијума не би било ни Велике школе.

Присутнима се, одмах потом, обратила и проф. др Ана Ланговић-Милићевић, државни секретар у Министарству просвете, напоменувши да док је Европа имала своје просветитеље, Срби су у Јужној Угарској имали просвећеног Владика Висариона и његове сараднике Дионисија Новаковића, Јована Рајића, Захарију Орфелина, Јоакима Вујића и многе друге.

Директор Гимназије „Јован Јовановић Змај“ др Радивоје Стојковић, коме је од стране Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве додељен Орден Светог Саве другог реда, говорио је о једном од најзначајнијих епископа Епархије бачке, Висариону Павловићу, и о школама које је он основао у бурном 18. веку.

У даљем току прославе хор матураната Гимназије отпевао је

У ВОЛОСУ

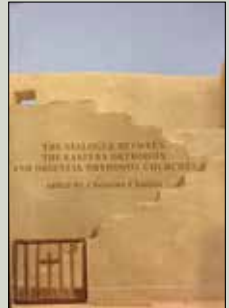
Књига о дијалогу Православне и Оријенталне Цркве

Волоска богословска академија у Грчкој објавила је књигу под насловом *Дијалог Источне Православне и Оријенталне Цркве*, коју је приредила др Кристина Шејло, позната православна активисткиња. Стручне радове који су сабрани у овом зборнику написали су јерменски киликијски Католикос Арам I, Митрополит волоколамски Иларион, Митрополит ливански Георгије и други угледни теолози и стручњаци. Књига је објављена на 510 страница на енглеском језику.

Главна сврха овог заједничког подухвата јесте унапређење богословског дијалога између Источних Православних Цркава и Оријенталних Православних (дохалкидонских) Цркава, као што су Коптска, Јерменска, Етиопска и Цркве сиријске традиције. Дело ће допринети међусобном разумевању и превладавању разлаза који је настао по питању двеју природа Господа Исуса Христа.

Иначе, већ од 1985. године води се богословски дијалог између ових двеју породица Цркава.

Извор: ОЦР (превод са енглеског: Р. Ракић)

У БЕОГРАДУ

Ореоли и сенке

У петак, 25. новембра 2016. године, у крипти Храма Светог Саве на Врачару представљена је књига историчара Радована Пилиповића *Ореоли и сенке – расправе из историје Српске Православне Цркве у Независној Држави Хрватској 1941–1945.*

Представљању књиге су присуствовали Патријарх српски Иринеј и Епископ топлички Арсеније. На промоцији су говорили Епископ пакрачко-славонски г. Јован, проф. др Вељко Ђурић Мишина и аутор, а наступали су КУД „Крајина“, Црквено-дечји хор „Орлић“ из Батајнице и уметница Светлана Спајић.

Књига је још један прилог разумевању српског страдања у двадесетом веку, а резултат је реализације протокола о сарадњи између Архива Српске Православне Цркве и Музеја жртава геноцида, који је са благословом Светог Архијерејског Синода СПЦ потписан 12. априла 2016. године.

Образ Унчанин

„Шестопсалмије“ Сергеја Рахманинова, после чега су, у режији Воје Солдатовића, некадашњег ученика Гимназије, а под руководством професора Мирјане Грдинић и Наташе Будимир, ученици Гимназије извели наративно-поеетски приказ из живота Владике Висариона, под називом *Да се из сећања не избрише*. Хор и оркестар

Гимназије „Јован Јовановић Змај“ напослетку вечери, на велико задовољство присутних, отпевали су „Осму руковет“, песме са Косова и Метохије Стевана Стојановића Мокрањца и три композиције у аранжману диригента Јована Травице: „Бојерку“, „Кнез Михајлово коло“ и „Уснила је дубок санак“.

Извор: Епархија бачка

ИНДИЈА

Сваке године се повећава број хришћана

Хришћанске Цркве у Индији доживљавају невиђени прилив чланства, извештава портал *Christianity Today*. Овај феномен изненађује с обзиром на то да се дешава у приликама повећаног прогона хришћана у овој земљи. На пример, овај феномен може се опазити у заједници фармера у Рацастану, највећој индијској земљи, где се види све већи раст броја хришћана. Једна од локалних цркава има заједницу од 2.000 чланова који присуствују недељним службама.

Они који иду у цркву потичу из свих друштвених средина. Према недавном истраживању, тренутно има између 25 и 60 милиона хришћана у Индији, од којих већина припада Римокатоличкој Цркви, док је око милијарду Индијаца хиндуистичке вероисповести.

Број хришћанских обраћеника у овој земљи нагло расте упркос интензивирању прогона. На пример, забележено је око 134 случајева насиља извршених против припадника хришћанске вере у Индији у току првих шест месеци 2016. Тренутно, Индија се води као 17. земља у свету на списку земаља у којима се хри-

РУСИЈА

Средњовековна црква откривена на Криму

Чланови тима кримског Археолошког института при Руској академији наука открили су средњовековну Саборну цркву недалеко од Судака.

„Научници Руског географског друштва геоскенирали су и открили су да грађевина стоји на основама старије зграде и неколико зграда у близини које су затрпане земљом. Можда испод ње постоје манастирске келије. Јасно је да је овде цео манастирски комплекс функционисао пре десет векова. Сасвим је могуће да је то древни манастир Светог Јована Златоуста!“ – изјавио је председник одбора Кримског државног савета за изградњу и јавне радове Леонид Бабашов на сајту *Росијскаје Газете*.

Ова саборна црква није поменута ни у једном извору. Локални становници случајно су пронашли њене остатке прошлог пролећа, а онда су археолози почели ископавања.

Грађевина захвата око 200 квадратних метара. Научници верују да је то највећа позната византијска православна црква на полуострву.

Црква је напуштена 1475. године када су Турци освојили Крим. Новићи, делови керамике, турске стреле и трагови ватре су докази за то.

Извор: *Православие.ру* (превод – Информативна служба СПЦ)

шћани највише прогањају, а који је саставила међународна неконфесионална организација за подршку прогоњеним хришћанима *Open Doors*.

Извор: *Православие.ру* | сш.срб
(превод – Информативна служба СПЦ)

РУСИЈА

Око пола милиона православних страдало у СССР

На хиљаде људи је под совјетском влашћу било изложено злостављањима само због своје православне вере, наводе истраживачи.

„Укупан број жртава током година репресије и прогона не може се у овом тренутку установити, јер архиве надлежних агенција нису доступне јавности. Међутим, црквени истори-

чари сматрају да број лица која су пострадала за своју веру може износити и 500.000“, казао је Митрополит Уфе и Стерлитамака Никон на конференцији у Табину посвећеној стогодишњици страдања 1917–2017. године.

Он је такође рекао да је Руска Црква унела у сабор новомученика и исповедника 1.774 лица. Овај јерарх је истакао да је већина руског народа очувала своју православну веру упркос свима прогонима. „Према попису становништва из 1937. године, кад је антицрквена пропаганда досегла свој врхунац, 56,7% лица од 16 година па навише били су верници“, истакао је он.

Извор: *Interfax-Religion* (превод Р. Р.)

РУСИЈА

Прогон блискоисточних хришћана превазилази обим совјетског прогона

Патријарх московски и све Русије Кирил сматра да је прогон хришћана на Блиском истоку постао највећи у светској историји. – „Оно са чим се хришћан-

ски свет данас сусреће, никад се раније није сусретао. По броју убијених хришћана, прогон у СССР био је много бруталнији и много већи, али ако гледамо пропорције не у апсолутном, већ у релативном смислу, онда се догађаји на Блиском истоку могу назвати геноцидом хришћанског становништва“, изјавио је Патријарх током састанка са делегацијом Антиохијске Патријаршије у Москви.

Он се присетио своје посете Дамаску пре неколико година, који је запамтио као „град у процвату“. „Трагични догађаји који се тамо збивају, изазивају тугу у свакоме који разуме њихове могуће последице“, истакао је Патријарх.

Предстојатељ Руске Цркве је исказао солидарност и саосећање са народима Сирије и Ирака који пате, и јасно исказао да ће Руска Православна Црква „наставити да чини све у својој моћи да помогне народима који страдају и да успостави брзи крај непријатељстава и успоставу праведног и дугог мира“.

Извор: Православие.ру

(превод – Информативна служба СПЦ)

ИРАК

Курдски ратници подигли крст и звоник

Први пут после дужег времена од када су ратници тзв. Исламске

државе заузели два града недалеко од Мосула, коначно су у граду Башики на северу Ирака зазвонили црквена звона. У цркви је после дужег времена одслужена прва Литургија. На крову демолираног храма курдски војници су поставили велики крст. У близини је била постављена и курдска застава, а Курди Језиди, који су добили могућност да се врате у Башику, могли су такође обавити своје верске обреде. Хришћанске цркве, као и храмови Језида и друге светиње овога места такође су били оштећени током ратних операција.

Хришћани и Језиди су изразили благодарност главнокоманду-

јућем курдске војске Масуду Барзанију на подршци и свеколиким напорима око ослобођења њихових завичајних места.

Башика је ослобођена прошле недеље у походу у операцијама око Мосула који се налази 13 км одатле.

Извор: Патријотски савез

Курдистана | сцп.срб

НОРВЕШКА

Пронађено место погребa Светог Олафа

Како преноси портал Информативне службе СПЦ (спц.срб), норвешки археолози су дошли до занимљивог открића: пронашли су цркву у којој су похрањене мошти Св. Олафа, просветитеља Норвешке. Тачније, археолози норвешког Завода за очување културног наслеђа откопали су у Трондхајму темеље Цркве Св. Климента. Овде је рашчишћен правоугаони камени жртвеник, престо. Како научници тврде, управо је то место где се налазе мошти Св. Олафа.

„Ово је јединствени споменик за историју Норвешке“, сматра руководилац ископавања Ана Петерсен. По њеним речима, „корени националног идентитета Норвежана умногоме дугују култу Светог Олафа и управо овде је његов почетак“.

Свети Олаф је један од последњих заједничких светаца и Западне и Источне Цркве. Олаф II Харалдсон, после канонизације познат као Свети Олаф, владао је Норвешком од 1015. до 1028. г. Године 1013. је крштен и за време своје владавине чинио је све за ширење хришћанства у Норвешкој. У Русији су Св. Олафу посвећени храмови у Новгороду (где је он живео неколико година) и у Старој Лагоди.

У средњем веку по целом свету рашириле су се вести о чудима која је на молитве верних чинио Свети Олаф. Убрзо по његовом уснућу у његову част подигнуто је више храмова, посебно у областима у којима је био јак утицај Викинга: од Даблина до Орканских острва и Новгорода. У Енглеској је њему посвећено 40 храмова, и његово празновање се наводи у календарима. И у Цариграду је такође постојао Храм Св. Олафа.

О овом код нас мање познатом светом, његовом животу и његовом култу писано је у *Православном мисионару* бр. 331, за мај–јун 2013. године (чланак „Свети Олаф Норвешки“, *Православни мисионар* бр. 331, Београд 2013, стр. 18–21).

Извор: Православие.ру | сцп.срб

У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

Освећен обновљени павиљон „Дуга“

У четвртак, 10. новембра 2016, када Завод за смештај одраслих лица у Малим Пчелицама прославља свој дан, установљен давне 1972, Епископ шумадијски Јован освештао је, уз саслужење свештенства и у присуству председника Србије Томислава Николића, представника скупштине града Крагујевца и преко сто директора и руководиоца установа, генерално реновиран павиљон „Дуга“. Овом приликом председник Републике је пресецањем врпце обновљени павиљон званично отворио и предао на коришћење управи Завода и корисницима. У Првом павиљону борави 190 корисника, претежно се ради о лицима која се сврставају у групу корисника са менталним и интелектуалним потешкоћама. На наведене радове утрошено је око 20 милиона динара из средстава Завода. Немерљив је труд директора Завода др Владице Станојевића, који је на прави начин умео да анимира своје сараднике како би дали од себе највише и најбоље што могу, а све следећи пример и пожртвовање свог руководиоца. После чина освећења павиљона Преосвећени Владика и председник су посетили Храм Св. Луке Кримског и Симферопољског који је саграђен у кругу Завода за смештај одраслих у Малим Пчелицама.

Извор: Епархија шумадијска

У ЗЕТИ

Освештан манастир Св. Јована Владимира

У селу Курило у Зети 12. новембра 2016. освештан је новоподиг-

У ДАНИЛОВГРАДУ

750 година престављења Св. Арсенија Сремца

У сали Центра за културу у Даниловграду 10 новембра 2016, у организацији Митрополије црногорско-приморске, ЦО Даниловград и манастира Ждребаоник, одржана је Свечана духовна академија поводом 750 година од престављења Св. Арсенија Сремца и 100 година од побуне даниловградских учитеља због забране ћирилице од стране ондашњих аустроугарских окупационих власти.

Скуп је благословио Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, а поздравним словом се обратио Епископ диоклијски Кирило, који је рекао да Свети Арсеније није само наш него и васељенски светитељ.

— „Његове свете мошти су стигле и до далеке Кине и до Сјеверне Америке, а ево и ја свједочим да су стигле и до Јужне Америке, гдје по благослову нашег Митрополита Амфилохија учествујем у мисији наше Цркве“, рекао је Епископ диоклијски и додао: — „Данас се морамо сјетити и жучи коју су испили прије сто година учитељи у бјелопавлићким школама, који су одбили да се повинују наредби окупационе аустроугарске власти, којој је једна од првих наредби била укидање ћириличног писма и српских патриотских пјесама“, казао је Владика.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

нути манастир посвећен Св. Јовану Владимиру.

Митрополит Амфилохије прво је у манастирском Храму Св. Петке Римљанке са свештенством одслужио Св. Арх. Литургију, током које је миропомазао новокрштене слуге Божије Виктора и Петра, унук ктитора манастира Радомира Ратка Станковића. Након причешћа верних, Митрополит Амфилохије је освештао новоподигнуту гробљанску капелу, а потом манастирски конак са параклисом Св. Јована Владимира. Високопреосвећени Митрополит је, између осталог, у беседи казао: „Данас, трудом ктитора Ратка Станкови-

ћа, који је носилац Ордена Светог краља Милутина, започиње свој живот и ова света обитељ“. Настојатељи манастира монахињи Петри поклонили су икону Светог Јована Владимира, а ктитору Ратку Станковићу реплику иконе Мајке Божије Казанске.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У ВИНКОВЦИМА

Црквено-народна свечаност

Суботњи јесењи дан 12. новембра 2016. године остаће забележен златним словима у летопису винковачке парохије.

Одржана је велика црквено народна свечаност. У Храму Сила-

ска Св. Духа Епископ сремски Василије је служио Св. Арх. Литургију уз саслужење свештеника епархија: Осечко-пољске, Зворничко-тузланске и Сремске. Повод доласка Епископа Василија било је освећење српског заветног крста у непосредној близини православне цркве у центру Винковца. За време Литургије певао је октет Богословије Светог Арсенија из Сремских Карловаца предвођен проф. Гораном Влацем. Током ратне 1991, потпуно је уништена имовина СПЦ у Винковцима. Такву судбину доживео и овај хришћански крст. Српска Православна Црква и парохија винковачка као инвеститор радова, изградње и обнове овога крста, учинила је најлепше дело и сачувала културну баштину овог града, јер крст краси Винковце још од давне 1828. године.

Извор: Епархија сремска

У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ Крсна слава војних свештеника

Епископ бихаћко-петровачки Атанасије началствовао је 12. новембра 2016, на празник Св. краља Милутина, Преподобног Теоктиста, Св. Јелене и Св. Варнаве Епископа хвостанског, Арх. Литургијом у Храму Св. Василија Острошког у Источном Сарајеву.

Саслуживали су војни свештеници у Министарству одбране и оружаним снагама БиХ и парохијски свештеници Митрополије дабробосанске. Свети Варнава је крсна слава војних свештеника у МО и ОС БиХ. Овогодишњој прослави крсне славе присуствовали су саветник у Кабинету члана Председништва БиХ из РС Зоран Ђерић, војни аташе Републике

Србије и капетан фрегате Саша Николић, генерали, официри и цивилна лица запослена у МО и ОС БиХ.

На крају Св. Литургије, после благослова жита и ломљења славског колача са бригадним генералом Радованом Илићем, командантом 6. пбр у Бања Луци, Епископ се обратио пригодном беседом у којој је нагласио да је Свети Варнава угодник Божији, човек из нашег рода који је био украшен врлинама, а нарочито пастирском врлином која треба и јесте пример и војним свештеницима.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У МАНАСТИРУ ГРАДАЦ Спомен на Св. краљицу Јелену

Сестринство манастира Градац прославило је 12. новембра 2016. спомен на своју ктиторку Свету краљицу Јелену.

Овог дана Света краљица се прославља са њеним светим синовима, краљевима Милутином и Драгутином – Преподобним Теоктистом, чији део моштију се чува у градачкој светињи. Свету Литургију служио је протојереј Горан Милинковић, парох у Бајиној Башти. Саслуживали су протонамесник Радоја Сандо, старешина Храма Св. Саве у Краљеву, протонамесник Здравко Николић, архијерејски намесник студенички, као и градачки парох јереј Ненад Рогоћ. Литургијска радост је настављена у манастирској гостопримници и за славском трпезом.

У ГРАЧАНИЦИ Ктиторска слава манастира

Епископ рашко-призренски Теодосије служио је 12. новембра

2016. Св. Литургију у манастиру Грачаница поводом ктиторске славе, празника Светог благоверног краља Стефана Милутина. Саслуживали су свештеници и свештеномонаси Епархије рашко-призренске уз појање ђака Призренске богословије.

Након причешћа Светим тајнама обављен је чин благосиљања славског жита и колача. Славски колач у свети грачанички храм донела је и управа ОШ „Свети Краљ Милутин“. Уследио је славски ручак у манастирској трпезарији који је трудом и љубављу припремила игуманија грачаничка Ефросинија са сестринством. Сутрадан, манастир Грачаницу је посетио Епископ диокијски Кирило, кога су дочекали Епископ рашко-призренски Теодосије, свештенство, свештеномонаштво и сестринство свете обитељи манастира Грачанице.

Благословом Епископа Теодосија евхаристијским сабрањем началствовао је Епископ Кирило, који је након Литургије надахнутом беседом заблагодарио на гостопримству и љубави.

Извор: Епархија рашко-призренска

У НОРВЕШКОЈ Освећење новоподигнутог храма

У недељу 13. новембра ове 2016, освећен је новоподигнути Храм Св. Димитрија Солунског, ➔

мајсторски и зналачки саграђен, сав од дрвета, од норвешких мајстора, у граду Кристијансенду на југу Норвешке где је до сада била мисионарска парохија. Овој парохији припадају и верници Бергена и Ставангера.

Пре почетка Св. Литургије Епископ британско-скандинавски Доситеј и румунски Епископ Макарије, уз молитве и кропљењем светом водицом, благословили су храм за почетак богослужења.

Свету Арх. Литургију служили су поменути епископи уз саслужење пет српских, два руска и два румунска свештеника. На Св. Литургији певао је новоформирани хор ове парохије, а храм је био испуњен верницима из Српске, Румунске и Руске Цркве, као и Норвежанима. Присутна је била и амбасадорка Србије Сузана Бошковић Продановић, као и велики број наших лекара који раде у овом граду. Дивном беседом и бираним речима Епископа Доситеја је при крају Свете Литургије поздравио госте и сав присутни народ, и захвалио се на доласку као и на помоћи око градње храма рекавши да ће сада бити редован парохијски живот, а за пароба је постављен протојереј Видо Вуковић. Одмах по завршетку Св. Литургије Владика Доситеј осветио је и пререзао славски колач.

Проша Милун Костић

У НОВОМ САДУ
Слава града

Престони град Православне Епархије бачке, Нови Сад, достојно је 16. новембра ове године прославио своју славу, празник Обновљења храма Св. великомученика Георгија – Ђурђиц.

На дан празника Евхаристијским сабрањем началствовао је Епископ крушевачки Давид, уз саслужење Епископа франкфуртског и све Немачке Сергија и Епископа јегарског Јеронима, Архимандрита Исихија (Рогиха), настојатеља манастира Ковиљ, протопрезвитера-ставрофора Миливоја Мијатова, протопрезвитера-ставрофора Душана Колунџића, војног свештеника Ђорђа Стојисављевића, настојатеља новосадских храмова, братства Саборног храма и новосадских ђакона. Светој Литургији присуствовао је градоначелник Новог Сада Милош Вучевић са сарадницима, бригадни генерал Жељко Петровић, командант Прве бригаде копнене Војске Републике Србије, као и представници јавних предузећа, просветних и културних установа Новог Сада.

Орденом Св. Саве првог реда одликована је Гимназија „Јован Јовановић Змај“ из Новог Сада, Орденом Св. Саве другог реда одликован је др Радивоје Стојковић, директор ове гимназије, Орденом Св. Саве трећег реда Душан Васић, дугогодишњи председник ЦО у Новом Саду, и Повељом великог добротвора Ђорђе Србуловић.

Слава града је обележена благосиљањем славских дарова у Градској кући, уз присуство чланова Градског већа, представника Војске, свештенства Епархије бачке, представника традиционалних Цркава и верских заједница као и многобројних званица из јавног и културног живота нашег града. Чин благосиљања колача и кољива обавио је Епископ крушевачки Давид, а уз молитвено присуство

П. Г. епископа: франкфуртског Сергија и јегарског Јеронима, и Архимандрита Исихија Рогиха.

Извор: Епархија бачка

У ХРАМУ Св. САВЕ У БЕОГРАДУ
**Празник
Св. Нектарија Егинског**

Прослава празника великог Божијег угодника Св. Нектарија Егинског почела је, 22. новембра 2016, Св. Литургијом у Цркви Св. Саве коју је одслужило братство храма и изношењем и целивањем честице моштију Св. Нектарија, а настављена је у поподневним часовима Светом тајном јелеосвећења коју је у крипти Храма Св. Саве служио Епископ топлички Арсеније у присуству више од хиљаду верника.

На Св. Литургији после заамвоне молитве, заједно са многобројним верним народом началствујући јереј Иван Штрбачки и свештеничко братство принели су у славу и част Св. Нектарија славске колаче и жито. На крају Литургије, са Часног престола из светог олтара, уз појање тропара Св. Нектарију, изнета је честица његових целебних моштију на целивање верном народу. У свечаној литији коју је предводио настојатељ храма Владика Арсеније, од парохијског дома до крипте

храма пренет је делић моштију Св. Нектарија.

Како су се усрдне молитве Свете тајне низале једне за другом, читајући посланице апостола и одељке из Светог Јеванђеља, тако се и унутрашњост крипте испуњавала све већим бројем верника који су доносили из својих домова цркви на дар уље, брашно, вино... и имена својих ближњих исписана на цедулицама како би од стране свештенослужитеља били поменути и они коју нису могли да дођу и присуствују молитвено на тајни желеосвећења. Вест о овом великом духовном догађају са великом брзином се проширила међу верницима и крипта храма је за кратко време била испуњена децом, омладином и старијим верницима, којих је укупно било преко хиљаду.

Мошти Светог Нектарија ће остати у Храму Св. Саве и биће повремено изношене на целивање народу после литургија.

Извор: <http://hramsvetogsave.rs>

У СКОПЉУ

Празник великог Божијег угодника

Празник Св. Нектарија Егинског, небеског покровитеља параклиса у Скопљу, ове године је прослављен посебно свечано. На позив Митрополита скопског Јована, параклис Св. Нектарија Егинског у Скопљу у навечерје празника посетио је Епископ аустројско-швајцарски Андреј. После вечерњег богослужења Владика је одржао предавање на тему Осам Господњих празника, које је изазвало велику пажњу верника који су испунили простор параклиса. На дан празника, Св.

Упокојио се у Господу Ђорђе Новаковић (1923-2016)

На опелу у Храму Св. Саве у Лондону, служеном 16. новембра 2016, о упокојеном Ђорђу Новаковићу беседио је прота Милун Костић који је између осталог рекао: „Ђорђа су красиле све људске врлине које могу да красе једног правог човека, правог хришћанина и Србина. Не бих могао да кажем да је његов животни пут био лак, али бих могао да кажем да је био узвишен и частан. Рођен је у Дубровнику марта 1923. као најмлађе дете од оца Симеона Новаковића, који је био краљевски официр и мајке Маргарите. Имао је старијег брата Ратка и сестру Соњу.

Када је избио Други светски рат он се придружио српским добровољцима. После рата није желео да се врати у Југославију којом су завладали комунисти, тако да је већ 1947. стигао у Енглеску. По доласку у Енглеску уписао се на теолошке студије, које је завршио 1949, и скоро одмах почео да ради у БиБиСи-ју. Из године у годину је напредовао, да би 1976. постао заменик генералног директора овог надалеко чувеног јавног сервиса.

Из брака са Миланком Ивковић добио је ћерку Весну и сина Зорана.

Од 1989. до 1991. добровољно је радио у канцеларији Цркве Св. Саве у Лондону, и својим радом у администрацији олакшавао рад свештеника и Управе. Ђорђе је био и један од оснивача Српског информативног центра у Лондону. Овај центар је у време распада Југославије заступао српске интересе у британској јавности која се ратом и прљавом пропагандом окренула против Србије и српског народа. Био је и члан Управног одбора Српског добротворног друштва британско-српске организације за помагање сирочади и друге деце у Србији. Радио је и као благајник фондова принцезе Катарине – за изградњу Храма Св. Саве на Врачару и за помоћ дечјој клиници у Београду. Ђорђе је био и иницијатор оснивања Српског савета у Великој Британији 2002, и један од оснивача Српског савета Велике Британије 2004. г. Васпитан у родољубљу, а као велики монархиста, Ђорђе је био стални члан Крунског савета престолонаследника Александра од кога је одликован Орденом Белог орла.

Одан Богу, Српској Православној Цркви и српском народу Ђорђе је у потпуности испунио свој овоземаљски живот и кад дође пред свога Творца чуће Његов глас: ‘Добри и верни слуго, био си ми веран и сада уђи у радост Господа свога!’

На крају дозволите ми да у име целе српске заједнице изразим саучешће његовој дивној породици: ћерки Весни и њеном мужу Питеру, сину Зорану и његовој супрузи Розмари и њиховим синовима Алексу и Максу.

Драги Ђорђе, хвала Ти за све што си учинио за своју Цркву и свој народ, а највише хвала за твоје искрено пријатељство. Почивај мирно на српском православном гробљу у Бруквуду поред твоје вољене Миланке-Секе и довиђења до општег васкрсења. Бог да ти душу прости! Ми те нећемо заборавити.“

Арх. Литургијом началствовао је Митрополит Јован уз саслужење Епископа Андреја и свештенослужитеља из више епархија Православне Охридске Архиепископије. После читања Јеван-

ђеља, Владика Андреј се обратио верном народу надахнутом речју о Св. Нектарију, а на крају службе је благословио кољиво.

Извор: Православна
Охридска Архиепископија

**Пријатељ штанда
Српске Православне Цркве
на 61. Међународном сајму
књига у Београду:**

